

Марк Фінлі

Майже забутий
ДЕНЬ

Київ 2011
«Джерело життя»
Харківське видавництво

ББК 86.376
У 13

*Моїй матері, чия бездоганна чесність спрямувала мене
на пошук істини, моєму батькові, чия тверда переконаність допомагала слідувати їй, ця книга з любов'ю
присвячується.*

Марк Фінлі
Майже забутий день

Джерело життя, 2011 — 128 с.

*«Адже все з Нього, через
Нього і для Нього!
Йому слава навіки. Амінь»
(Димл. 11:36).*

ББК 86.376
© 2011, видавництво «Джерело життя»

Дивовижна відповідь на запитання, як зняти напруження

У прекрасній країні Португалії є давній монастир, розташований на вершині великого стрімчака. Відвідувачі, які виявили бажання піднятися у високу обитель, винагороджуються чудовим краєвидом, що відкривається з гори на околиці. Єдина можливість потрапити до монастиря — це піднятися на стрімчак у плетеному кошику, який на мотузці піднімає й спускає старий чернець.

Одного разу сивочолий чернець спускав у кошику над урвищем екскурсовода та єдиного відвідувача монастиря, котрі оглянули давню споруду. Раптом кошик почав розхитуватися. Відвідувач почав нервувати, повернувся до екскурсовода і тремтячим голом запитав: «Сер, як часто тут замінюють мотузку?» Кам'яне обличчя екскурсовода не здригнулося, коли він відповів: «Щоразу, коли стара мотузка рветься».

Неважко уявити, в якому напруженні перебував відвідувач, доки вони спускалися. Так і в житті —

тисячі людей опиняються в схожих обставинах, постійно підштовхуючи себе, нагнітаючи переживання. Тривога зростає. Багато хто намагається виконати якомога більший обсяг роботи за короткий час. А коли день закінчується, вони повертаються додому вкрай виснажені, звалюються на диван і вмикають телевизор. І так щодня. З'являється хронічна втома. Мотузка готова обірватися.

До чого це призводить? Що може змусити нас сповільнити біг? Чи навчимося ми знімати напруження? Що допоможе нам зрозуміти: найбільша радість життя — це аж ніяк не придбання речей, а стосунки, побудовані на любові, — у сім'ї, з друзями, з Богом? Як дати відпочити нашому мозку, звідки черпати духовні сили, аби протистояти стресам?

Це досить складні запитання. Щоб відповісти на них, повернімося в ті часи, коли виникла людська раса. Можливо, якщо ми зрозуміємо, чому ми зібрали разом, то не будемо прагнути роз'єднання.

Коли люблячий Творець створив планету Земля, Він наділив людей усім необхідним для життя, здоров'ям і цілковитим щастям. Повітря й вода були чистими, фрукти, горіхи та злаки росли у великій кількості й сприяли зміцненню здоров'я. Променисте сонячне світло огортало наших прабатьків теплом.

Праця зміцнювала їх і була частиною щоденних турбот. Бог звелів, щоб вони «доглядали» сад. Задоволення, отримане від роботи, було тільки на користь здоров'ю. У тісному спілкуванні люди ділили радості життя. Вони були створені для щастя —

щастя як результату взаємин з їхнім Творцем, сповнених любові, довіри й послуху.

Та хіба Адам і Єва страждали від хронічної втоми? Хіба вони працювали сім днів на тиждень по 18 годин на добу, доки не виснажувалися повністю? Чи вони все ж таки коли-небудь зупинялися й відпочивали? Як вони давали раду стресам?

«І були скінчені небо й земля, і все воїнство їхнє. І скінчив Бог дня сьомого працю Свою, яку Він чинив. І Він відпочив у дні сьомім від усієї праці Своєї, яку був чинив. І поблагословив Бог день сьомий, і його освятив, бо в нім відпочив Він від усієї праці Своєї, яку, чинячи, Бог був створив» (Бут. 2:1-3).

Після копіткої праці впродовж шести днів Бог сьомого дня відпочивав. Він зробив перерву у Своїй роботі. Але чому? Може, Бог стомився? Ні, цієї першої суботи Він відпочивав тому, що був сповнений відчуття закінченої роботи. Бог зробив усе необхідне для щастя Адама та Єви. Ніщо не залишилося незробленим. Він відпочивав, наперед думаючи про радісні, довірливі взаємини зі Своїми створіннями.

Відпочиваючи сьомого дня — у суботу, Бог дав приклад Адаму та Єві. Це була Його пропозиція — відпочивати від обробітку саду. (Слово «sabbath» — «субота» в англійській мові означає «зупинитися, відпочивати»). Отже, Він призначив для людей спеціальний день, коли вони припиняли працювати, відпочивали й поклонялися Богові. Освячений день спокою — це рішення, прийняте Богом в житті Адама та Єви.

Субота — це запропоноване Богом вирішення проблем, пов'язаних з шаленим темпом життя у двадцять першому столітті, це Його рецепт від безперервної круговерті важкої праці, якою оточена сучасна людина. Він пропонує нам зупинитися й спробувати припинити накопичувати гроші, щоб купити ще красивіший одяг, щоб жити в ще розкішніших будинках, щоб їздити на ще дорожчих автомобілях. Це запрошення Творця дати відпочинок стомленій голові та змученому тілу — у спілкуванні з Ним, у союзі з нашим Творцем.

У наш бурхливий час субота закликає нас повернутися до служіння нашому Творцеві. Так Він постійно нагадує нам про Свою любов, піклується про наше щастя. Субота свідчить про те, що Бог турбується: «Ви не розвивалися з найпростіших форм у процесі еволюції! Ви більше, ніж кістки, вкриті шкірою, чи збільшена молекула протеїну. Ви вийшли не з темної, тісної первісної ями. Ви не випадковий набір хімічних елементів. Я зробив вас. Ви створені за подобою Моєю».

Оскільки субота була задумана Богом як особливий день, ті, хто дотримуються його, отримують благословення Боже. Цей день призначено для духовного й фізичного оздоровлення. Цікаво зауважити, що вжите в Заповіді Бога «пам'ятай день суботній, щоб святити його» слово «holy» (святий) в англійській мові має той самий корінь, що й слово «whole» (весь, здоровий, цілий) і «healthy» (здоровий). Тому цю Божу Заповідь можна прочитати й так: «Пам'ятай день суботній, щоб бути здоровим».

Цей святий день нагадує нам: «Зупинися! Життя — це не тільки безперервна круговерть роботи! Настав час відпочинку, щоб знову стати здоровим».

День відпочинку — це також заклик провести час із сім'єю. Іноді ви настільки зайняті роботою впродовж тижня, що ледве бачитеся один з одним. Часто-густо в деяких сім'ях відсутній будь-який діалог між членами сім'ї. Дослідження виявило, наприклад, що середній американець-батько проводить в особистому спілкуванні з дітьми менше однієї години на тиждень. Трапляється, що чоловік і жінка настільки зайняті роботою, суспільними та іншими довготривалими справами, що погано знають одне одного.

Бог убачав призначення сім'ї в іншому. Субота була першим днем, який Адам і Єва провели разом, ставши чоловіком і дружиною. Звичайно, вони провели ще багато таких щасливих субот. Бог задумав цей день як спеціальний день для спілкування — день, коли ми ближче пізнаємо своїх близьких, друзів, і духовно спілкуємося з нашим Творцем. У цей день ми ділимося зі своїми близькими радощами, надіями, планами, а також розповідаємо про свій душевний біль, розчарування.

Ми з дружиною часто проводимо суботній день разом з дітьми, гуляємо лісом, радіємо цьому дню, як і іншим чудовим творінням Бога. Уся наша сім'я з великою радістю чекає суботи як найщасливішого дня тижня.

Субота дає нам почуття захищеності в нашому житті. Вона є тією точкою відліку, яка допомагає

нам давати раду всім навантаженням, якими переповнене наше життя. Колись я читав про експеримент, мета якого — дослідити вплив стресу на центральну нервову систему. Дослідження включало експеримент з двома ягнятами. У першій частині експерименту одне з ягнят поміщали в невеликий загін. До кожної з декількох годівниць, що були в загоні, приєднували електроімпульсний прилад. Як тільки ягня підходило до якої-небудь годівниці, туди подавали електричний імпульс. І щоразу, коли це відбувалося, ягня смикалося, відсахувалося в інший бік загону й уже більше не поверталося на те місце, де отримало удар електричним струмом. Це повторювалося біля кожної годівниці, доки злякане ягня, котре тремтіло, не зупинилося в центрі загону. Йому нікуди було бігти. Удари слідували звідусіль. В охопленого тривогою та стресом ягняти стався нервовий зрив.

Друга частина експерименту проводилася з другим ягням. Йому створили ті ж самі умови, тільки цього разу до загону впустили його матір. Коли це ягня отримало удар електричним струмом, воно смикнулося і також побігло, але побігло до матері. Воно притулилося до вівці, котра м'яко бекала йому на вухо. Напевно, вона заспокоїла його, тому що згодом воно повернулося на те ж саме місце, де отримало удар. Дослідники подали електричний струм, і знову ягня кинулося до матері. Вона заспокоїла його так само, і воно повернулося на те ж саме місце. Це повторювалося знову й знову, але оскільки в ягняти була точка відліку, куди воно мог-

ло повернутися після кожного удару, воно зуміло подолати стрес.

Субота і є тією точкою відліку. Подібно до маленького ягняти, яке рятувалося втечею до матері, ми знаходимо відпочинок і спасіння в Ісусі. Субота — це палац у часі. Тоді як палаци — це величні споруди, побудовані для королів, субота — це створений у часі палац, який Небо посилає нам кожного сьомого дня. Залишаючись у палаці Всевишнього, ми отримуємо силу протистояти напруженому ритму життя. Братерство з Ним у суботу є основою для щоденних дружніх взаємин упродовж тижня. Цей святий день вселяє в нас упевненість, дозволяє сказати: «Я вірю, що Бог створив мене і що Він постійно піклується про моє благополуччя. Я можу відпочивати в Його любові. Він вартий моєї найглибшої вірності й мого найвищого поклоніння. Завдяки Його могутності я можу долати тягарі життя».

Наш Творець любить нас. Він хоче заспокоїти наші виснажені нерви, полегшити наші неспокійні прагнення. І Він може все це зробити, адже Він створив нас. Він не байдужий ні до тебе, ні до мене. Ми Його діти.

Багато століть тому Ісус звернувся з цим прекрасним запрошенням:

«Прийдіть до Мене, всі втомлені та обтяжені, — і Я заспокою вас! Візьміть Моє ярмо на себе і навчіться від Мене, бо Я лагідний і покірний серцем, — і знайдете спокій своїм душам» (Матв. 11:28, 29).

Справжній відпочинок — у спілкуванні з нашим Творцем, спілкуванні, сповненому любові й довіри.

Упродовж багатьох віків Його запрошення залишається незмінним: «Прийдіть до Мене... і знайдете спокій».

Сьомий день — субота — символізує нашу віру в люблячого Творця. А оскільки сатана намагається зруйнувати цей зв'язок, він злісно атакує цей день. Хоч Божий день майже забутий, віруючі люди дотримуються його впродовж багатьох століть. Авраам, Ісак, Яків, Мойсей і Даниїл дотримувалися суботнього дня. Петро, Яків, Іван і Павло також були глибоко віруючими людьми. Вони не забували Божий день святого спокою. Так само, як і Ісус.

У наступному розділі ми розглянемо, що говорить Біблія про цей освячений Богом день.

*«Достойний Ти, Господи і
Божже наші, прийняти славу,
честь і силу, бо Ти створив усе,
і завдяки Твоїй волі все
постало і було створене!»*

(Об'явл. 4:11).

Істина викриває міф

Міфи легко можна сприйняти як істину, якщо вони живуть багато років. Ось, наприклад, історія з павуком. Близько 350 р. до Р. Х., за класифікацією великого грецького філософа Аристотеля, павука зарахували до типу шестиногих комах. І протягом наступних століть всі вірили, що в павука шість кінцівок. І ніхто не спромігся навіть порахувати їх. Звичайно, чи можна засумніватися у великому Аристотелеві?

Та ось з'явився Ламарк, видатний біолог і натураліст. Він ретельно дослідив павука. І здогадайтеся, скільки він нарахував у нього лапок? Рівно вісім! Міф, який багато століть вважався істиною, викрито, тому що Ламарк спромігся порахувати лапки павука.

Вільнодумний поляк Коперник також кинув виклик «істині», в яку вірили так звані вчені того часу. Він заявив: «Сонце, а не Земля знаходиться в центрі Сонячної системи». Церковники обурено

проповідували: «Цього не може бути! Не можна змінити Боже небо». Але Коперник і гадки не мав змінювати Боже небо. Він просто відкрив істину й викрив міф.

Можна навести багато подібних прикладів, як наукових, так і не наукових, в які вірили люди впродовж довгої історії. Однак якщо прийняття наукових міфів не завжди пов'язане з небезпекою, то прийняття релігійних може бути питанням життя чи смерті. Іншими словами, у питаннях вічних істин здатність відділити правду від вигадки, істину від міфу має дуже важливе значення.

Але як дізнатися, що в релігії міф, а що ні? Як розпізнати, де істина, а де вигадка? Якому авторитетному джерелу потрібно довіряти?

Безсумнівно, Бог — наш найбільший авторитет. У тому числі й Біблія як Слово Боже. Вона містить незмінні вічні істини. Вивчення Слова Божого допомагає викрити міфи, в які вірили століттями.

В Об'явленні викривається один такий міф. Важливе послання, спрямоване на те, щоб повернути людей до Бога, представлене в Об'явл. 14:6-12. Ми читаємо в Об'явл. 14:7: *«Побійтеся Бога й віддайте Йому славу, бо прийшла година Його суду! Поклоніться Тому, Хто створив небо, і землю, і море, і джерела вод!»*

Швидко прочитання, можливо, і не зупинить нашої уваги на цих словах, але давайте вчитаємося глибше.

Вістка Божа про наближення дня суду настільки важлива, що Він посилає її з трьома ангелами,

котрі літають з Небес від трону Господнього. І розноситься вона так швидко, як поширюється вогонь по сухій стерні, до кожної нації, кожного племені, покоління й народу (див. Об'явл. 14:6). Для цієї вістки не буде географічних кордонів. Вона об'єднає всі культури й народності. Об'явл. 14:7 закликає все людство повернутися до поклоніння Творцю, адже близький час суду небесного.

Але щоб повернутися до поклоніння Творцю, ми повинні зрозуміти, що це означає. **В основі поклоніння лежить той факт, що ми, на відміну від Творця, — Його творіння.** Бог достойний нашої пошани й відданості, тому що Він створив нас. Об'явл. 4:11 підтверджує: *«Достойний Ти, Господи і Боже наш, прийняти славу, честь і силу, бо Ти створив усе, і завдяки Твоїй волі все постало і було створене!»*

У час, коли еволюційна гіпотеза захопила світ, Біблія посилає звістку, яка закликає всіх людей поклонятися Христу — нашому Творцеві. В Ефес. 3:9 з усією проникливістю сказано: *«І просвітити всіх, у чому полягає здійснення таємниці, що від віків була схована в Бозі, Який усе створив [через Христа]»* (див. також Колос. 1:13-17).

Як було все створене? «Через Христа»! Вістка про прийдешні останні дні перед судом закликає всіх «поклонятися Тому, Хто створив землю і небо», — це вістка із закликом до кожного поклонятися Ісусу Христу як Творцю.

Що означає поклонятися Христу як Творцю? Чи залишив Він нам знак Своєї творчої діяльності? Яка ознака Його творчості?

Звертаючись до книги Вихід, у самому серці Закону Божого — Десяти Заповідей — ми знаходимо свідчення Його творчої могутності. Якщо пам'ятаєте, тут сказано про те, що Бог — Творець, а ми — Його творіння. Про це читаємо у Вих. 20:8-11: *«Пам'ятай день суботній, щоб святити його! Шість день працюй і роби всю працю свою, а день сьомий — субота для Господа, Бога твого: не роби жодної праці ти й син твій, та дочка твоя, раб твій та невольниця твоя, і худоба твоя, і прихोцько твій, що в брамах твоїх. Бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його».*

Бог говорить: «Не забувайте святої суботи, тому що це свідчення Моєї творчої сили».

Зверніть увагу на схожість змісту в Об'явл. 14:7 і Вих. 20:11. У вістці до останнього покоління сказано: *«Поклоніться Тому, Хто створив небо, і землю, і море, і джерела вод!» (Об'явл. 14:7).*

У Вих. 20:11 читаємо: *«Бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них...».*

Заповідь про святу суботу в серці Закону Божого — це постійне нагадування про Його верховну владу й творчу силу. Це реальне свідчення створення.

Повернімося до книги, яка є початком початків, до книги Буття, і розгляньмо, що вона розповідає про створення. Весь перший розділ Буття присвячений опису створення, а також красі та розкішності Едему. Другий розділ розпочинаєть-

ся словами: *«І були скінчені небо й земля, і все воїнство їхнє. І скінчив Бог дня сьомого працю Свою, яку Він чинив. І Він відпочив у дні сьомім від усієї праці Своєї, яку був чинив. І поблагословив Бог день сьомий, і його освятив, бо в нім відпочив Він від усієї праці Своєї, яку, чинячи, Бог був створив» (Бут. 2:1-3).*

Створивши за шість днів світ, Бог виділив сьомий день як пам'ятник Своєї творчої роботи.

Зазначимо три моменти, пов'язаних з цим днем-пам'ятником:

- 1. Бог відпочивав (2:2).** І не тому, що Він стомився, це був приклад для людства. Це була Його ідея, щоб кожен сьомий день люди відпочивали від роботи, як це робив їхній Творець. Мета полягала в тому, щоб нагадати нам: Він створив цей світ.
- 2. Бог освятив сьомий день (2:3).** Бог особливо благословив всі 24 години. Спілкуючись із Ним у цей день, ми отримуємо особливе благословення: нові сили, ніжне, співчутливе серце, близькість із Ним.
- 3. Бог освятив сьомий день.** Слово «освятив» означає: відділив для святого користування — посвятив; це стосується всього святого, небуденного. Лише Бог може освячувати й робити святим. Справжнє поклоніння людей Богу включає в себе шанування всього, що Бог освятив, тому що Він як Бог зробив це святим! І, згідно з Буттям, сьомий день Бог зробив святим.

Таким чином, сьомий день, субота, створений Богом як пам'ятник Його творчої сили.

Мені доводилося зустрічати людей, які говорили: «Один день схожий на інший. І немає жодної різниці в тому, якого із семи днів дотримуватися». І все ж таки зауважте, як навчає Біблія. Який день Бог освятив? Сьомий день. Ніде не сказано в Біблії, що Бог відпочивав, благословив і освятив перший чи п'ятий день тижня. Єдиний день, який Бог виділив, — сьомий день. І це єдиний день, який завжди нагадуватиме нам про Творця. Упродовж шести днів Бог працював над Своїм шедевром, а в сьомий день, суботу, на спогад про Свою велику роботу Він відпочивав. І про жоден інший день тут не йдеться.

Припустімо, що твій день народження 25 червня. Це день, коли ти народився. Якщо хтось скаже: «Яка різниця? Ти можеш святкувати цей день і 24 червня, і 26-го. Яке це має значення?» Безсумнівно, ти відповіси: «Є різниця. Мій день народження 25 червня. І жодні святкування днем раніше чи днем пізніше не зможуть змінити той факт, що я народився 25 червня!» Або, припустімо, ви одружилися в певний день. Кожний наступний рік цього дня ви святкуєте день свого одруження. День вашого весілля нагадує вам про шлюбну угоду між вами й вашою дружиною. Це особливий день, ваше спільне свято.

Такою є й субота. Бог виділив тільки один день, і це був сьомий день тижня.

Упродовж усієї історії людства суботи вшановували як пам'ятник творчої сили Христа. Це знак

вірності, свободи й любові до Нього для кожного покоління. *«І святить суботи Мої, і вони стануть знаком поміж Мною та між вами, щоб пізнати, що Я — Господь, Бог ваш!»* (Єзек. 20:20).

Через увесь Старий Завіт субота проходить як символ вірності. Вона відокремлювала Божих людей від язичників. Субота встановлена під час створення, і її дотримувалися до виникнення єврейської нації всі Божі люди впродовж усього періоду Старого Завіту.

А як у Новому Завіті? Як до цього ставився Ісус Христос? Чого дотримувався Він? Оскільки Він є для нас Великим Взірцем і *«хто каже, що в Ньому перебуває, той має жити так само, як жив Він»* (1 Івана 2:6), то цілком логічно діяти так, як діяв Він.

Давайте звернемося до Нового Завіту. У *Луки 4:16* ми знаходимо таке підтвердження: *«І прибув Він у Назарет, де був вихований, увійшов за Своєю звичкою в день суботній до синагоги та встав, щоб читати»*.

Звичкою Христа було відвідувати церкву в суботу. Якби ми могли зазирнути в минуле, у маленьку майстерню, де працював Ісус, то, найімовірніше, почули б звук молотка й пилки в перший день тижня або в другий, або в будь-який інший, крім сьомого. Можливо, ми побачили б маленьку вивіску: «Відчинено». Але сьомого дня майстерня була б порожня, і не чути було б ні пилки, ні молотка, а на дверях була б інша вивіска: «Зачинено на суботу».

Дехто вважає: «Ну, звичайно, Ісус був юдеєм, і тому Він шанував суботу». Але що стосовно цього сказано у Вих. 20:10? *«А день сьомий — субота для Господа, Бога твого»*. Ні, субота не була юдейським днем. Це день Господа Бога, день Христа — знак творчої сили Божої. Суботу встановлено відразу після створення людини, за сотні років до виникнення єврейської нації. Ісус був правий, коли сказав: *«Суботу встановлено для людини»* (Марка 2:27).

Інші говорять, що Христос змінив день спокою, коли Він прийшов на Землю. Давайте розглянемо цю точку зору. Який сенс був у цьому? Якби Христос прийшов, щоб змінити цей день, тобто, якби Він прийшов, щоб змінити Закон, написаний Його власною рукою на горі Синай, хіба б Він не здійснив це за життя? Хіба б не сказав про це Своїм учням? Я думаю, Він зробив би це, чи не так? Але замість цього Він дає взірцевий приклад дотримання суботи. Він сказав: *«Не думайте, що Я прийшов відмінити Закон або Пророків. Я не прийшов відмінити, але сповнити»* (Матв. 5:17).

Але давайте глибше дослідимо роздуми Ісуса. У Матв. 24 Ісус говорить про зруйнування Єрусалима в 70 році після Р. Х. (приблизно через 40 років після Його розп'яття). Отже, Він говорить: *«Тож моліться, щоб ваша втеча не сталася взимку або в суботу»* (Матв. 24:20).

Знаменно, що Ісус промовив ці слова Своїм найближчим послідовникам. Це дає підстави вважати, що Ісус не змінив суботу.

А після повернення на Небо? Що зробили Його учні? Що говорить нам Біблія про те, який день

учні й Церква вирішили зробити святим днем відпочинку? Що вона говорить нам про те, який день шанувала Церква Нового Завіту? Цитуємо Дії 13:14: *«Вийшовши з Пергії, вони прибули до Антіохії Писидійської і, ввійшовши до синагоги в суботний день, сіли»*.

Під час суботнього ранкового служіння Павло та Варнава знайшли можливість проповідувати вчення Христа як виконання Старого Завіту (13:15). Хоч більшість євреїв розгнівалися, язичники прийняли сказане Павлом і Варнавою. Вірш 42 продовжує цю думку: *«Коли виходили вони з юдейської синагоги, язичники просили, щоб наступної суботи говорити їм ці ж слова»*.

Язичники знову захотіли почути проповідь Павла. Але погляньте, як продовжується ця історія у вірші 44: *«А наступної суботи майже все місто зібралося, щоб послухати Господнє Слово»*. Якби Павло дотримувався неділі, першого дня тижня, він би сказав цим язичницьким християнам: «Вам не потрібно чекати наступної суботи. Приходьте завтра, у неділю. Це новий день для язичницьких християн». Але Павло не сказав цього. Біблія говорить нам, що язичники слухали Павла наступної суботи. Цей факт свідчить, що через чотирнадцять років після воскресіння Христа учні дотримувалися суботи.

Отже, можна зробити висновок, що Церква Нового Завіту була Церквою, котра шанувала суботу. І ніде не згадувалося про будь-який інший день. Немає жодного підтвердження, що учні говорили про заміну Ісусової суботи.

Іван, улюблений учень Христа, дає нам ще один доказ. Засланий на скелястий острів Патмос, Іван пише: *«Я був у дусі Господнього дня і почув за собою гучний, наче сурми, голос»* (Об'явл. 1:10).

Іван вважає, що існував особливий день, у який поклонялися учні впродовж першого століття, і він називався «днем Господнім». Але Іван не говорить нам, яким днем тижня був цей «день Господній». Дехто, виходячи з цього, будує свої здогади. Однак для нас єдиним авторитетом є слово Самого Христа. Безсумнівно, Ісус знає, якого дня Він Володар. У Матв. 12:8 Він говорить: *«Адже Син Людський є Володарем і суботи»*. Тут ми знаходимо чітке підтвердження: субота — день Господній. Ісус — Володар суботи. Це Його день.

І все ж дехто міркує так: «Чи можемо ми точно сказати, який день є сьомим днем? Так, Бог установив спеціальний день. Це субота. Але ми не можемо сказати точно, який саме день був сьомим». Давайте розмірковувати далі. Чи є сенс у тому, що Христос установив день як пам'ятник Своєї творчої сили, особливий день, коли всі поклоняються Йому й відпочивають, і не сказав, який це день? Ні, у цьому немає жодного сенсу. Повинні бути ключі до того, який саме день вибрав Бог як особливий.

Існує три способи, які допомагають ідентифікувати суботу із сьомим днем:

- біблійний;
- лінгвістичний;
- астрономічний.

Перший спосіб — біблійний. У Біблії про це сказано зрозуміло. У Луки 23 ми знаходимо запис про розп'яття Христа. Описуючи день смерті Христа, Лука говорить у 54 вірші:

«Була п'ятниця і надходила субота».

Потім у вірші 56 Лука описує дії жінок (послідовниць Христа) у день після смерті Христа. Він пише: *«Повернувшись, вони приготували пахощі та миро, а в суботу спочивали, згідно із заповіддю»*.

Отже, Заповідь діяла після розп'яття, і ці жінки, як послідовниці Ісуса, дотримувалися її. Вони любили свого Господа, і тому виконували Його Заповіді й відпочивали в суботу, тоді як Ісус був у гробниці. Сцена воскресіння описана в 24 розділі 1 вірші: *«Першого ж дня тижня дуже рано вони [і ще дехто з ними] прийшли до гробу, несучи пахощі, які приготували»*.

Лука пише про три послідовні дні. Перший, п'ятниця, — це день, коли Христос помер; другий, субота, — день, коли жінки відпочивали; третій, перший день тижня, — день воскресіння Христа.

Весь християнський світ однастайний у питанні про те, в який день помер Христос. Ми називаємо цей день страсною п'ятницею! А в який день Христос воскрес? Ідентифікувати його не складно. Християни в усьому світі святкують цей день як Пасху. Таким чином, розташувалися ці дні в такій послідовності: день, коли Христос помер, — п'ятниця; день, коли Христос був у гробниці, — субота; день, коли Він воскрес, — неділя. Святий Господній день спокою — це день між п'ятницею і неділею, і називає-

мо ми його суботою. Найпростіша математика показує: якщо неділя — перший день, тоді п'ятниця буде шостим днем тижня, а субота — сьомим. Біблія максимально зрозуміла в цьому питанні.

Другий спосіб — лінгвістичний. Використаємо додаткове свідчення — мову. Зазирніть у будь-який тлумачний словник і прочитайте визначення слова «субота»: «Субота — сьомий день тижня», — стверджує Вебстер. Оскільки субота — сьомий день тижня й святий день відпочинку — теж сьомий день тижня, отже, субота — це і є святий день. Справді, 108 мов світу дають визначення суботі як «святому дню відпочинку». У португальській та іспанській мовах це «sabbado», у російській — «суббота», у болгарській — «шубота», а в арабській — «As-Sabt».

Третій спосіб — астрономічний. А що стверджує астрономія? Ви коли-небудь зазирали в іноземний календар, щоб подивитися, який день тижня вважається сьомим в інших країнах? Що ви побачили? Неділя — перший день, понеділок — другий, вівторок — третій, середа — четвертий, четвер — п'ятий, п'ятниця — шостий, субота — сьомий. Чим визначається цей цикл? Сонцем? Ні. Сонце регулює річний цикл (це час, який необхідний для Землі, щоб зробити оберт навколо Сонця). Можливо, Місяць регулює тижневий цикл? Також ні. Місяць координує наш місячний цикл (місяць — це час, який необхідний для Місяця, щоб зробити оберт). А яка ж роль обертання Землі навколо своєї осі? Чи залежить від цього тижневий цикл? Ні, це

добовий цикл (доба — це час, необхідний для Землі, щоб зробити оберт навколо своєї осі).

Щоб мати конкретні докази про походження й тривалість тижневого циклу, я вирішив написати королівському астроному в Королівську Гринвіцьку обсерваторію. Гринвіцька обсерваторія пропонує точний час для всього світу. Ось мій лист, датований 11 лютого 1974 року:

«Шановний пане!

Я досліджую питання, чи порушувалася послідовність тижневого циклу. Різноманітні європейські астрономи стверджують, що тижневий цикл дійшов до наших днів непорушеним, іншими словами, що сьомий день нашого тижня ідентичний з сьомим днем тижня біблійних часів. У мене до вас три запитання:

- 1. Що говорять ваші дослідження стосовно того, що тижневий цикл не порушувався з давніх часів?*
- 2. Чи відобразилися зміни, внесені до календарів у минулі століття (Юліанський, Григоріанський і т. д.), на тижневому циклі?*
- 3. Чи є наша теперішня субота прямим продовженням непорушеного семиденного циклу, тобто тієї суботи, про яку згадується в Біблії, коли йдеться про розп'яття?*

Я високо ціную ваш час, витрачений на відповіді до цих запитань, і сподіваюся отримати швидку відповідь.

З повагою, Марк Фінлі».

Ось якою була відповідь:

«Шановний пане!

Ваш лист до Королівської астрономічної обсерваторії в Гринвічі передано нам, і наш директор попросив мене відповісти на нього.

Семиденна тривалість тижня встановлена на зорі юдейської релігії.

Астрономи займаються проблемами часу, календарних дат і лічбою років. Та оскільки тиждень — це громадянський, соціальний і релігійний цикл, немає жодних причин, щоб порушувати його регулюваннями календаря. Будь-яка спроба порушити семиденний цикл викликала б сильний опір юдейської влади, і ми впевнені, що такого порушення не сталося. Перехід з Юліанського календаря на Григоріанський (1582-1927) був здійснений так, щоб не порушити тижневий цикл.

*Щиро Ваш Р. Х. Такер, співробітник
служби інформації».*

Немає сумнівів. Свідчення з біблійної історії, мов світу й астрономії чітко зрозумілі. Біблійний святий день спокою — це субота, сьомий день тижня.

Багато людей, ставши перед цим фактом, часто запитують: «А як же мої родичі, мої друзі, які ніколи не розуміли значення цього святого дня? А як же ті християни минулих століть, які були вірні Ісусу, але не знали цієї істини?» Біблія щодо цього говорить: *«Тому, хто знає, як робити добро, але не робить його, той має гріх» (Якова 4:17).*

Нашим завданням є ділитися істиною з людьми. Це все, що від нас вимагається. Але сьогодні, коли Блага вістка трьох ангелів у Об'явленні проголошує всьому світу — *«усякому народові, поколінню, племені і народності»*, застерігаючи: *«Побійтеся Бога і віддайте Йому славу, бо прийшла година Його суду! Поклоніться Тому, Хто створив небо, і землю, і море, і джерела вод!» (Об'явл. 14:7)* — Бог закликає нас знову повернутися до суботи.

На перший погляд може здатися, що мало хто дотримується суботнього дня, однак треба пам'ятати, що впродовж століть багато великих людей дотримувалися його. Адам шанував суботу, Мойсей та Ілля, Ісая та Давид. Усі великі люди Старого Завіту шанували Божу Заповідь і дотримувалися дня, який Бог освятив, установив і затвердив під час творіння. Усі апостоли також шанували цей день.

Але над ними підноситься Людина, Ісус Христос. Як великий Творець Він відпочивав у суботу після того, як створив світ. Ісус освятив цей день і зробив його особливим. Потім через сотні років як Син Людський Він ходив серед нас тридцять три з половиною роки. І в Нього була звичка відпочивати й поклонятися в день, який Він виділив під час творіння.

І сьогодні Ісус простягає нам руку, вітаючи нас, тебе й мене, руку, яка одного разу була прибита цвяхами до хреста на Голгофі за наші гріхи, і лагідно закликає: *«Наслідуйте Мене»*. Тисячі людей рік за роком з радістю відгукуються на Його заклик, поклоняються Йому і шанують установлений Ним

день відпочинку — суботу. Вони є майже в кожній країні світу. Ви знайдете їх практично на кожному населеному острові. Вони свідчать усьому світові, що субота приносить нові радощі й благословення в їхні християнські душі.

І що ви оберете для себе тепер? Чи будете ви з Христом і Його учнями? Чи приймете ви запрошення люблячого Христа, коли Він закликає вас: «Якщо любите Мене, ви будете дотримуватися Моїх заповідей» (Івана 14:15).

«Постарайся представити себе гідним перед Богом, бездоганним працівником, що наставляє на принципи істини»

(2Тим. 2:15).

Найтасмичіший секрет історії

Майже забутий день

Якось російський імператор прогулювався одним з найкращих парків, біля свого палацу. Раптом він зіткнувся з вартовим, який стояв на сторожі біля куща. Здивувавшись, він запитав: «Що ти тут робиш?» «Я не знаю, — відповів вартовий, — я виконую наказ капітана». Цар спробував в'язати в капітана: «Чому вартовий стоїть на сторожі біля куща?» «Так указано в інструкції, — відповів капітан, — але причина мені невідома». Після ретельних розпитувань цар виявив, що ніхто з його двору не пам'ятав, коли це було встановлено. Тоді він звернувся до архівів і, на свій подив, ось що віднайшов. Сто років тому Катерина Велика наказала посадити кущ троянди й поставити біля нього вартового, щоб ніхто не затоптав молоду рослину. Та рослина вже давно загинула, але традиція збереглася, і вартовий завжди стояв тут, хоч ніхто не знав, що він охороняє.

«Неймовірно!» — вигукнете ви. Але ж те саме, мій друже, відбувається і в християнських церквах — люди охороняють, захищають доктрину, яка живе тільки завдяки традиції, доктрину, що є міфом, а не Заповіддю Божою.

У цьому розділі ми покажемо, як традиція піднеслася над Словом Божим. Ми також розглянемо Слово Боже, яке провістило, що відбудеться в разі спроби змінити Закон Божий і піднести над ним традицію. Історичні архіви підтверджують це.

Але перш ніж розпочати дослідження, замислюся: можливо, і ви, і я читаємо цю книгу з різних позицій, тому що ми люди різних віросповідань. І все ж у нас є одне спільне — ми любимо Господа нашого, Ісуса Христа, і хочемо дотримуватися Його істини. Ось тому ми й вивчаємо це питання. Нам дуже хочеться знати істину та дотримуватися її. У Святому Письмі є така настанова: «*Постарайся представити себе гідним перед Богом, бездоганним працівником, що наставляє на принципи істини*» (2 Тим. 2:15).

Отож, щоб зрозуміти істини Бога, потрібно вивчати Його Слово. Слово Боже, хоч і написане сотні років тому, відкриває не підвладні часу істини, які нині застосовуються в нашому житті.

Пророцтва Даниїла та Об'явлення звернені з особливою силою до людей, які живуть в останній час. Ісус цитує пророцтва Даниїла й радить Своїм учням вивчати їх. Учні запитали Його: «*Скажи нам, коли це буде і яка ознака Твого приходу та кінця віку?*» (Матв. 24:3). Ось частина відповіді, яку дав Ісус:

Розділ 3

«Отже, коли побачите гідоту спустошення, що знаходиться на святому місці, провіщену пророком Даниїлом, — хто читає, хай розуміє, — тоді ті, що в Юдеї, хай утікають у гори» (Матв. 24:15, 16).

Ісус застерігає своє покоління, що пророцтва щодо зруйнування Єрусалима скоро збудуться. Його відповідь учням містить багато пророцтв про Єрусалим, як і про кінець світу. І Він пропонує Своїм учням вивчати пророцтва Даниїла, щоб краще розуміти обидві події.

У Книзі Даниїла пророцтво з достеменною точністю відстежує сотні років історії від Вавилону до наших днів. Бог використав метод спілкування через символічні видіння й сни, щоб донести до нас Свою істину. Влучно сказав про це давній китайський філософ Конфуцій: «Одна картина коштує тисячі слів». Тож детально розглянемо картину, представлену нам Даниїлом: Бог провіщав сотні років історії через символічну фігуру металевої людини — боввана. У 7 розділі цей самий історичний період показаний більш повно: тут використані образи тварин, котрі уособлюють історію людської раси. Розділи 8 і 11 ще наочніше розкривають один і той самий період часу за допомогою спеціальних деталей, деякі з них з особливою силою звернені до останнього покоління на Землі.

Розділ 7 у Книзі Даниїла починається з опису першого року правління вавилонського царя Валтасара. Даниїл бачить сон і сумлінно записує його. Прочитайте уважно опис видіння у віршах 2-7: «Бачив я у своєму видінні вночі, аж ось чотири небес-

ні вітри вдарили на Велике море. І чотири великі звірі піднялися з моря, різні один від одного. Передній був, як лев, а крила в нього орлині. Я бачив, аж ось були вирвані йому крила, і він був піднятий від землі, і поставлений на ноги, як людина, і серце людське було йому дане. А ось звір інший, другий, подібний до ведмедя, і був поставлений на одному боці, і було три ребра в його пащі між зубами його. І йому сказали так: Уставай, — їж багато м'яса! Потому я бачив, аж ось звір інший, мов пантера, а в нього на спині чотири пташині крила. Цей звір мав чотири голови, і була йому дана влада. Потому я побачив у видіннях тієї ночі, аж ось четвертий звір, страшний і грізний, та надмірно міцний, і в нього великі залізні зуби. Він жер та трощив, а решту ногами своїми топтав, і він різнився від усіх звірів, що були перед ним, і мав десять рогів».

У видінні Даниїлу показаний просторий морський пейзаж грозового дня. Сильні вітри в лютому пориві здіймали хвилі, коли чотири незвичайних звіра вийшли з моря на берег. Вітри, води, звірі — характерні символи, використані у Святому Письмі. Вони уособлюють море людей, натовпи, нації та мови — море людства впродовж довгих століть (див. Об'явл. 17:15). Вітри часто символізують війну, боротьбу, а також дипломатичні, військові та політичні дії, з яких складається історія світу (див. Єрем. 49:36).

Даниїл продовжує: «Ці великі звірі, що їх чотири, — це чотири царі встануть з землі» (Дан. 7:17). Унаслідок війн між націями чотири великих

царства піднімуться й упадуть. А чотири метали — золото, срібло, мідь і залізо — в уяві Даниїла, у розділі 2, символізують ці чотири держави. Історія це підтверджує.

Від часів Даниїла на Землі виникло лише чотири всесвітніх царства. Коротко простежимо хід історії, як вона уявлялася Даниїлові в образі чотирьох звірів, тобто історія чотирьох царств.

Перше — лев з крилами орла. Золото в уяві Даниїла символізує Вавилон. Символи, використані для опису Вавилону, — це найефектніші творіння на Землі: золото, найблагородніший з металів; лев, цар звірів, і орел, володар неба. Давній Вавилон був наймогутнішою державою. Недавні археологічні розкопки показали, що вавилоняни використовували образ лева з крилами орла як символ своєї могутності й часто зображали його на стінах споруд. Єремія також описує здатність підкорювати й могутність Вавилону, представленого в образі лева.

Друге — піднімається ведмідь з трьома іклами в роті. У 539 році до Р. Х. Міддо-Персія витісняє Вавилон. Ікла, безсумнівно, символізують три завоювання, які дозволили персам стати наймогутнішою державою: Єгипет, Лідію та Вавилон. Це була друга світова імперія. У видінні Даниїла (2 розділ) вона позначена сріблом. Міддо-Персія, за його вдалим описом, — це кровожерливий ведмідь. Поза сумнівом, її армія була неймовірно жорстокою у своїх діях.

Третє — барс із чотирма крилами на спині представляє третю світову імперію, що скинула ведмедя. Греки з Александром Македонським одержували перемогу за перемогою й завоювали Міддо-Персію та світ. У барса було чотири голови, які символізують розділення імперії на чотири частини після смерті Александра. Ця імперія у видінні Даниїла позначена у вигляді міді.

Четверте — жахливий, страшний звір, якого неможливо навіть описати, іноді його називають драконом, який трошив усе на своєму шляху. Цей звір уособлює жорстоку руйнівну силу Риму. Він правив світом упродовж шести століть, починаючи з 168 року до Р. Х. В уявленні Даниїла ця четверта світова держава Цезаря подібна до заліза, яке трощить і змітає все. Цей звір буде «трощити і пожирати свої жертви». І залізна монархія світу була саме такою.

Десять рогів уособлюють десять царств, які піднімуться з цього чудовиська. *«А десять рогів визначають, що з того царства встане десять царів» (Дан. 7:24)*. Немає в природі такого звіра, який мав би десять рогів. Десять рогів цього символічного звіра відкрилися Даниїлу за тисячу років наперед і точно передбачили розпад Риму рівно на десять частин. Розпад Римської імперії призвів до виникнення сучасних європейських націй. Історія це підтверджує. Рим домінував над Західною Європою до середини четвертого

століття, коли він був скинений, але не іншою нацією, а зсередини — войовничими племенами варварів.

Щось нове і незвичайне побачив Даниїл. Йому відкрився наступний важливий момент у розвитку Європи після виникнення десяти царств. Даниїл пише: *«Я приглядався до тих рогів, аж ось поміж ними піднісся ріг інший, малий, а три з тих передніх рогів були вирвані з коренем перед ним. І ось у того рога очі, як очі людські, і уста, що говорили про великі речі»* (Дан. 7:8). *«...З того царства встане десять царів, а по них встане інший, що буде різнитися від попередніх, і скине трьох царів»* (Дан. 7:24).

Що за сила — цей маленький ріг, про який пише Даниїл? Що це за нація? З чим її ідентифікувати? Проаналізуємо:

1. Він з'явився серед десяти рогів. Це означає, що він з'явився з голови Римської імперії, яка була четвертим звіром.
2. Він з'явився після десяти рогів, хронологічно це період після 476 року н.е.
3. Ця сила «відрізнялася від попередніх» (десяти рогів). Десять рогів були тільки політичними організаціями. Цей маленький ріг набував свого авторитету з іншого джерела — релігійного, як незабаром ми це виявимо.
4. Три царства з десяти будуть знищені у своєму прагненні влади. «Він знищить трьох царів», — так сказано в пророцтві.

5. У цього маленького рога «очі, як очі людські». У Біблії очі — це символ інтелекту (див. Ефес. 1:18). Пророка у Святому Письмі часто називають «ясновидцем». Він мудрий, дивиться в майбутнє, до того ж дивиться очима Бога. Цей ріг має «очі» не Божі, а людські. У нього людський інтелект, людська влада й людський авторитет.

Отже, запитання: яка сила відповідає цьому опису? Яка вагома сила з'явилася приблизно в 476 році після Р. Х., знищивши три нації? Як ця сила відрізнялася від чотирьох попередніх царств?

Історія дає нам відповідь, до того ж єдину, що ототожнює маленький ріг із силою та владою. Одразу ж після розпаду Риму в Європі виникли десять царств, з'явилася релігійно-політична держава. Вона розширювала свій вплив упродовж кількох століть і почала займати значне місце в Західній Європі. Держава стала могутньою саме в той час і на тому місці, як було сказано в пророцтві, і саме в той спосіб, який було зазначено. Вона стала могутньою в результаті падіння герулів, вестготів і вандалів. Ці три племені були викоренені, як і було сказано в пророцтві. Ми можемо простежити долю решти семи з цих племен до наших днів. Наприклад, франки оселилися у Франції, англосакси — в Англії, а алемани — у Німеччині. Але ці три нації були повністю знищені під час підйому маленького рога через відмінності у вірі. А маленький ріг, як захисник правовірних, спробував переконати три вказаних племені в тому, що вони помиляються. Не зумівши цього досягти, Церква вдалася до насилля.

Влада маленького рога відрізняється від будь-якої іншої, яка коли-небудь правила. Це релігійно-політична влада. Вона, як сказано в пророцтві, «відрізняється» від інших царств. Світ ніколи раніше не знав такого незвичайного поєднання духовної та політичної влади, яку демонстрував маленький ріг.

Вивчаючи пророцтво Даниїла в цьому місці, мені здається, було б корисним розглянути паралельні пророцтва з Нового Завіту щодо ранньої християнської Церкви. Павло турбувався про майбутнє Церкви. Пресвітерам Ефеса він висловив такі побажання: *«Бо я знаю, що після мого відходу придуть до вас хижі вовки, які не будуть щадити отари. І з-поміж вас самих постануть мужі, що будуть говорити перекручене, аби потягти учнів слідом за собою. Тому пильнуйте, пам'ятаючи, що я зі слізьми три роки, день і ніч, не переставав навчати кожного з вас»* (Дії 20:29-31).

До цього попередження він додає в листі до солунян: *«Бо таємниця беззаконня вже діє...»* (2 Сол. 2:7).

Три моменти, які стосувалися майбутнього ранньої Церкви, непокоїли Павла:

1. Опозиція ззовні. Павло порівнював зовнішню опозицію з лютими вовками, які не щадять отари. Павло передбачає сурове переслідування, яке розпочав сатана з метою зруйнувати Церкву.
2. Але зовнішнє переслідування, передбачене Павлом, — ніщо в порівнянні з тим, якою за-

грозою для Церкви є відступництво зсередини. Він говорив: *«І з-поміж вас самих постануть мужі...»* (Дії 20:28-31). З'являться люди й перекутять істину. Слово «перекручувати» означає «змінити справжнє значення». Павло зі слізьми захищав чистоту віри, але він знав: відступництво прийде. І так воно сталося. Павло писав солунянам: *«Хай ніхто вас не ошукає жодним способом. Бо раніше має прийти відступлення та виявитися людина беззаконня, син погибелі»* (2 Сол. 2:3).

3. Наближення відступництва. Іншими словами, мине трохи часу, коли зрада проникне до Церкви.

Поміркуймо про це детальніше. Павло використовує грецьку, говорячи про відступництво, яке означає «відлучення», або відхід від чистоти віри. Павло попереджає, що відхід вчинить «людина беззаконня (або гріха)», «син погибелі». Словосполучення «син погибелі» лише один раз зустрічається у Святому Письмі: в описі Юди Іскаріота. Юда зрадив Ісуса видаючи себе за друга. Він використав знаки любові й захоплення, зраджуючи свого Господа й Спасителя.

Павло використовує словосполучення «син погибелі» у змалюванні відступництва. Він робить це з метою показати, що ця сила може мати ті ж самі характерні риси, які були проявлені і Юдою Іскаріотом. Іншими словами, ця сила здатна зрадити сутності Євангелія, використавши всі зовнішні форми й обітниці вірності. Здійснювати це буде «людина,

котра не визнає закон (або грішна)», і видає себе за людину Бога.

Але повернімося до Даниїла, запам'ятавши сказане вище. У 8 розділі Даниїлові явилася фігура, схожа на маленький ріг, яка «набирала силу», «кидаючи правду на землю» (Дан. 8:12).

Чи стала зрозумілішою вам ця історія? Велика боротьба впродовж багатьох століть не могла бути лише битвою між релігією та безвір'ям. Це була боротьба між істиною і неправдою. Опозиція ззовні могла очистити й зміцнити Церкву. Ворог — «син погібелі» — міг успішно працювати зсередини, щоб заперечити істину й використати Божу Церкву для поширення неправди. Даниїл пише: *«І він буде говорити слова проти Всевишнього, і буде думати позмінювати свята та права, і вони віддані будуть у його руку аж до одного часу, і часів і половини часу»* (Дан. 7:25).

Таким чином, відступництво всередині християнської Церкви якоюсь мірою було спробою підірвати авторитет Бога.

Як ми вже знаємо з попереднього розділу, авторитет Бога обумовлений Його позицією Творця й Вседержителя Всесвіту, у тому числі й нашого світу. Згадаємо, що писав Його улюблений Іван: *«Побійтеся Бога й віддайте Йому славу, бо прийшла година Його суду! Поклоніться Тому, Хто створив небо, і землю, і море, і джерела вод!»* (Об'явл. 14:7).

Отже, право Бога вимагати поклонятися Йому й виконувати Його Закон обумовлене тим, що Він створив світ і людство. Проте Даниїл пише, що сила

цього маленького рога іноді буде настільки зарозумілою, що узурпуватиме владу Бога й «буде думати позмінювати свята та права». Права, про які тут ідеться, — це не просто людські права. Людські закони автоматично змінюються, коли одне царство приходить на зміну іншому. Таким чином, пророцтво стосується духовних законів Всевишнього. Втручатися в них — це насправді говорити проти Всевишнього.

Як ми вже зауважили, зміна Закону — це суперечність зі словами Ісуса. Він сказав: *«Не думайте, що Я прийшов відмінити Закон або Пророків. Я не прийшов відмінити, але сповнити. Запевняю вас: доки будуть існувати небо й земля, жодна йота, жодна риска із Закону не зникне — все збудеться»* (Матв. 5:17, 18).

Закон Божий буде існувати доти, доки будуть існувати небо і земля. Применшення значення цього Закону, приниження його авторитету чи спроба змінити Божі Заповіді просто неприпустимі. Однак Біблія ясно дає зрозуміти, що влада маленького рога наважиться зробити це. Так це насправді і сталося.

Звичайно, не всі всередині Церкви прийняли відступництво. Ті, хто відмовився, зазнавали гонінь. *«Пригнобить святих Всевишнього»*, — пише пророк (Дан. 7:25). Це може стосуватися тільки релігійного переслідування, яке, як підтверджує історія, мало місце.

Звернімо увагу на те, про що далі йдеться в 25 вірші: *«...буде думати позмінювати свята та*

права» (Дан.7:25). Це посилання на свята цікаве й важливе. Відразу спадає на думку, що єдиним посиланням на час у Законі Божому є щотижневий святий день. Як ми вже знаємо, субота, освячений Богом день, є постійним нагадуванням про Нього як Творця. Бог відпочивав у суботу, Він благословив її й затвердив. Вона була встановлена в Едемі, і її дотримувалися там. Ісая говорить: *«І станеться, кожного новомісяччя в часі його, і щосуботи за часу її кожне тіло приходитиме, щоб вклонитися перед обличчям Моїм, говорить Господь»* (Ісаї 66:23).

Питання в тому, який закон влада маленького рога «думає змінити»? Чи була субота, про встановлення якої сказано в Законі Божому, коли-небудь змінена? Якщо так, то як і коли?

У попередньому розділі ми визначили, що суботи дотримувалися й святкували ранні християни як щотижневий день відпочинку та поклоніння. В Івана було видіння в «Господній день» (Об'явл. 1:10, перекл. з грецького оригіналу). Церква продовжувала поклонятися в суботу до кінця першого століття. Але на початку другого століття деякі християни добровільно почали відзначати день розп'яття. Вони відзначали день розп'яття, який збігався з днем юдейської Пасхи. Але внаслідок декількох християнських повстань проти Риму євреї ставали дедалі менш і менш популярними, і незадоволення ними поширювалося й на християн, яких сприймали як єврейську секту. Святкування єврейської Пасхи на згадку про розп'яття багатьма сприймалося

як ще більша ідентифікація християнства з юдаїзмом. Тому деякі християни вирішили змінити цей стан речей.

Єпископ, або «папа», християнської Церкви в Римі Сікст розпочав процес, унаслідок якого день поклоніння був перенесений із суботи на неділю. Він переконав християн святкувати день воскресіння, який припадав на неділю, замість дня розп'яття. Спочатку це свято відзначалося не кожного тижня, а раз на рік. Перенісши день святкування на неділю й пов'язавши його з воскресінням, християни тим самим відділили себе від юдеїв.

Сталося так, що свято воскресіння збіглося з веселим римським святом на честь сонця. Сонцепоклонники нічого не мали проти християнського свята, яке проводилося в день сонця. Таким чином, Сікст, надихнувши християн святкувати воскресіння в перший день тижня, змусив їх ушановувати день сонця.

Наступна важлива дія в цій драмі розгортається до 200 року після Р. Х., коли папа Віктор насильно ввів щорічне святкування воскресіння в неділю. Згідно з його наказом, єпископи, які не підкорилися його розпорядженню, були відлучені від Церкви. Цей декрет, що примушував дотримуватися неділі, був використаний єпископом римським, щоб узяти Церкву під свій контроль. Сократ, відомий церковний історик, пізніше написав: «Хоч майже всі церкви в усьому світі звершують святе таїнство по суботах щотижня, усе ж таки християни Александрії та Риму, беручи до уваги деякі давні традиції, припинили робити це». Давня традиція — це, безсум-

нівно, надання особливого значення вшануванню неділі Сікстом і Віктором.

Перший закон, що встановив неділю як день відпочинку, був виданий імператором Костянтином у березні 321 року після Р. Х. Його декрет проголошував: «У святий день сонця нехай усі посадові особи й люди, які мешкають у містах, відпочивають, і нехай усі майстерні будуть зачинені. У сільській місцевості люди, які зайняті сільським господарством, можуть вільно й законно продовжувати свої заняття» (SDA Source Book, р. 999). Церковний історик Філіп Шафф зробив з цього приводу дуже важливе зауваження: «Закон Костянтина про неділю не підлягає перегляду. У цьому законі немає жодного посилення на Четверту Заповідь або на воскресіння Христа. Крім того, він навмисне звільняє сільські райони ... християн і язичників, які звикли святкувати ці дні; Костянтин поєднав ці дні, віддавши перевагу неділі» (там само, с. 999, 1000).

Повільно, але впевнено рух відступництва, передвіщений Павлом і Даниїлом, набирала сили. Феодосій I заборонив судові процеси в неділю та ввів ще одне правило, яке й у наші дні дуже поширене в західному світі: «Ніхто не може вимагати сплати державного чи особистого боргу в неділю». Феодосій II у 425 році після Р. Х., приділивши більшу увагу спортивній активності людей, заборонив усі розваги, циркові, театральні вистави в неділю. А третій Орлеанський синод у 538 році після Р. Х. заборонив усі роботи в сільській місцевості в неділю. Так поступово день сонця увійшов у християнську церкву

й став днем відпочинку для більшості християн. Час був змінений! (див. SDA Source Book, р. 1001, 1002).

Але що говорить Римська католицька церква з приводу своєї ролі в зміні суботи як святого дня відпочинку? Яка її позиція?

Римська католицька церква бачить у цій зміні ознаку влади церкви. Положення, розроблене верховною владою Католицької церкви, це підтверджує.

1. У відповідь на запитання: «Чи є у вас інший доказ, що церква мала владу установлювати укази про свята?» — Стефан Кінан писав: «Якби в неї не було такої влади, вона не змогла б зробити того, у чому всі сучасні віруючі погодилися з нею, вона не змогла б перенести дотримання суботи, сьомого дня тижня, на неділю, перший день, тому що у Святому Письмі не сказано про право на таку зміну» (Stephen Keenan. A Doctrinal Catechism, р. 174).
2. Інший коментар: «Ви можете прочитати всю Біблію від Буття до Об'явлення й не знайти жодного рядка, який би свідчив про освячення неділі. Святі книги змушують віруючих дотримуватися суботи, дня, якого ми ніколи не освячуємо» (Cardinal Gibbons. Faith of Our Fathers, р. 111, 112).
3. Монсеньйор Сегур писав: «Саме Католицька церква, зрівнявши себе з Ісусом Христом, перенесла день відпочинку на неділю на спогад про воскресіння нашого Господа. Та-

ким чином, дотримання неділі протестантами — це повага, яку вони виявляють, незважаючи ні на що, [Католицькій] церкві» (Monsignor Segur. *Plaint Talk About the Protestantism of Today*, p. 225).

Отець Енрайт, римський католицький священик, зазначає в «Американ Сентініел», Нью-Йорк: «Біблія говорить: "Пам'ятайте, що вам потрібно дотримуватися освяченого суботнього дня". Католицька церква говорить: "Ні, моєю божественною владою я забороняю суботній день і зобов'язую дотримуватися першого дня тижня". І сьогодні весь цивілізований світ схиляється в шанобливому послуху перед наказом святої Католицької церкви».

Позиція Римської церкви зрозуміла. Даниїл прокував зміну, а Католицька церква здійснює її. Фактично вона гордовито вказує на цю зміну як на доказ її влади в справі релігійної доктрини.

І реформатори під час протестантської Реформації висловлювали своє занепокоєння. Наприклад, Мартін Лютер, який значною мірою відповідальний за скликання Аугсбурзької конференції, сказав: «Вони (папи) безпідставно затвердили зміну суботи на неділю всупереч, як здавалося, Декалогу; не було більшого нахабства, ніж зміна святого дня спокою. Вони намагаються показати, що влада церкви настільки могутня, що обходиться без указівок Декалогу» (Philip Schaff. *The Creeds of Christendom*, vol. 3, p. 64).

І все ж, незважаючи на всю очевидність, знаходяться такі люди, які говорять: «Яка різниця?

День є день! Час є час! Чи варто так уточнювати?» Я думаю, варто. Врешті-решт, коли ми призначаємо зустріч, нам не спадає на думку з'явитися наступного дня!

Але справа не в днях, а в їхніх засновниках. Розглянемо два простих запитання: Коли ми відпочиваємо в сьомий день тижня, шанобливо поклоняючись Богу, кому ми виявляємо послух? Відповідь дуже проста: Богу. Коли ми працюємо в сьомий день тижня або використовуємо його для світських розваг і справ, пов'язаних з бізнесом, а відпочиваємо і поклоняємося в перший день тижня, — кому ми безпосередньо виявляємо послух? Звичайно, не Богу, тому що Він ніколи нам не заповідав робити цього. І кого тоді ми збираємося шанувати послухом? Біблія говорить: *«Хіба ви не знаєте, що кому віддаєте себе як раби на послух, рабами того ви і є; кого слухаєте: або гріха — на смерть, або послуху — на праведність?»* (Римл. 6:16).

Ті, хто відстежував Закон Божий упродовж століть, виявили, що час від часу укази людей і Заповіді Божі суперечили одне одному. Петро опинився саме в такому становищі, і він дійшов висновку: *«А Петро й апостоли у відповідь сказали: Потрібно слухатися більше Бога, ніж людей!»* (Дії 5:29).

Петро та інші апостоли не сумнівалися, коли на карту ставився Закон Божий, їхнє рішення було однозначним. І їхнє рішення є прикладом для нас. Хоч окремі аспекти Закону Божого можуть змінюватися, принципи завжди залишаються тими ж самими: *«Потрібно слухатися більше Бога, ніж людей!»*.

І нам випала нагода. З одного боку, ми маємо Ісуса Христа, Котрий проголосив Себе «володарем... суботи». Він ясно сказав людям, що прийшов не порушити Закон Божий або применшити його владу. Насправді Ісус прийшов показати нам, як дотримуватися, шанувати Закон. Він сказав: *«Та даремно поклоняються Мені, навчаючи людських заповідей»* (Матв. 15:9).

І зовсім не голос Божий закликає нас поклонятися в інший день. Це лише голос людини. Немає ніяких указівок Бога про освячення неділі.

Оскільки наближається скорий Прихід Христа й вістка з Божою істиною облетить увесь світ, нагадаю попередження, дане нам Іллею, який ще давним-давно закликав людей, котрі збилися зі шляху, відмовитися від поклоніння сонцю: *«Чи довго ви будете скакати на двох галузках? Якщо Господь — Бог, ідіть за Ним, а якщо Ваал — ідіть за ним!»* (1 Цар. 18:21).

Не може бути компромісу з гріхом. І вихід з цього конфлікту — відданість. Необхідно зробити вибір між Заповідями Божими й людськими традиціями. Ісус зрозуміло сказав: *«Та даремно поклоняються Мені, навчаючи людських заповідей. Залишивши Богу заповідь, ви тримаєтесь людських передань»* (Марка 7:7, 8).

Мій друже, це вістка Христа про любов до тебе. Біблія чітко вказує, що сьомий день, субота, — це свідчення творчої сили Творця. Вона також говорить нам, що Ісус Христос не планував ніяких змін щодо Свого дня поклоніння. Пам'ятаючи про це,

звертаюся до вас словами Ісуса Навина: *«Виберіть собі сьогодні, кому будете служити»* (І. Нав. 24:15). Ви готові сказати: «Я обираю Ісуса й Заповіді Божі. Я буду з Його благословення, починаючи з цього дня, пам'ятати день суботній і шанувати його»?

В усі часи були тисячі й тисячі людей, які любили Ісуса настільки, що повністю були слухняними Йому. У наступному розділі ви прочитаєте про найбільш яскраві приклади вірності Божому суботньому дню.

Свідчення віків

В одного дуже зайнятого редактора з'явилися серйозні проблеми із зором. Довгі години роботи дали про себе знати. Він пішов до лікаря-офтальмолога, щоб замінити окуляри. Але лікар сказав, що йому потрібні не нові окуляри, а відпочинок для очей. Редактор пояснив, що це неможливо: його професія вимагала довгих годин праці за письмовим столом. Тоді окуліст запитав його, де він живе. Редактор розповів, що він живе там, звідки видно величні Піренейські гори. Почувши це, окуліст дав йому таку пораду: «Ідіть додому і, як завжди, працюйте, але щогодини вставайте з-за письмового столу й дивіться на гори. Після тривалої напруги від читання рукописів і коректури це дасть відпочинок вашим очам (цитуються за: Focus Magazine, т. 6, №3, с. 8).

Те ж саме означає для нас і субота. Це запрошення відпочити від буденних речей, що заповнюють наше життя, і подивитися вдалечінь, на вічне. Субота дана нам, щоб допомогти «перефокусувати»

*«Побійтеся Бога й віддайте
Йому славу, бо прийшла година
Цього суду! Поклоніться Йому,
Хто створив небо, і землю,
і море, і джерела вод!»*

(Об'явл. 14:7).

наш зір на вічні цінності. В усі віки шанувальники суботи фокусували свої серця й розум на речах, що мають істинну цінність.

Але перш ніж перейти до історичних свідчень, зробимо короткий огляд того, про що ми вже дізналися. Упродовж часу Старого Завіту юдеї шанували суботу. Ісус і Його учні дотримувалися суботи в трепетному послухові Небесному Отцю. Вони з благоговінням чекали кожної суботи. Протягом усього першого століття юдеї й новонавернені в християнство язичники дотримувалися суботи.

Але в наступні століття декілька факторів схилили християн замінити суботу неділею. Після падіння Єрусалима в 70 році після Р. Х. і придушення єврейського повстання проти римлян у 135 році після Р. Х. юдеї розбрелися по всій імперії. Згадування про них і їхня релігія були заборонені. У багатьох округах євреї розглядалися як «персона нон ґрата».

Однією з найочевидніших ознак приналежності до юдеїв було дотримання суботи. А оскільки шанування суботи — характерна відмінність у християнській релігії, римська влада стала вважати християнство юдейською сектою. На зорі християнства християн часто асоціювали з євреями й за це переслідували. Саме з цієї причини деякі єпископи почали свідомо шукати шляхи розділення раннього християнства та юдаїзму.

Ви вже знаєте, що більшість язичників у Римській імперії поклонялися богу сонця та вважали перший день тижня святим. Воскресіння Христа в перший день тижня й проклало місток між хрис-

тианством і язичництвом. І у вигляді компромісу лідери ранньої християнської Церкви почали возвеличувати неділю замість біблійної суботи, святого Господнього дня відпочинку. Однак суботи, як і раніше, усе ще дотримувалися. Вірні прибічники Божої істини не хотіли йти проти сумління й відмовлятися від повелінь Божих. Для них субота означала значно більше — дотримання суботи свідчило про послух Богові.

Що розповідає історія про дотримання суботи в різні століття

З наступних сторінок цього розділу ви дізнаєтеся, що в Бога завжди були люди, сповнені боговійного послуху Йому. Іноді їхні ряди були нечисленними, але завжди знаходилися вірні виконавці Його Заповідей. Божя істина ланками одного ланцюга з'єднала століття. А оскільки ви також уважно вивчаєте ці сторінки, то, можливо, Святий Дух надихне вас стати в ряди вірних виконавців Божих Заповідей. Розповіді про героїв Божих, що збереглися в історії впродовж століть, разом з молитвою, можливо, спонукають вас стати вірними Богу людьми.

Перші роки відступництва

Історичні свідчення I-V століть

Уважне вивчення історичних першоджерел, що датуються I-V століттями, розкриває дивний факт, а саме: святість біблійної суботи була перенесена на неділю не відразу — це сталося

впродовж тривалого часу й поетапно. Доктор Кеннет Стренд, професор церковної історії в університеті Андрюса в Беррієн Спрінг, Мічиган, категорично стверджує: «До II століття ніде не трапляються очевидні свідчення щотижневого святкування християнами неділі. Перші спогади в документах цього століття ідуть з Александрії та Риму, міст, де найраніше було відкинута дотримання суботи, сьомого дня тижня» (The Sabbath in Scripture and History, p. 330; Review and Herald Publishing Association, 1982).

Александрія відмовилася від суботи під впливом мітраїзму — поклоніння сонцю. Це єгипетське місто було язичницьким релігійним центром, воно нараховувало тисячі сонцепоклонників. Поступово християнська субота ставала і в Александрії, і в Римі дедалі менш популярною, оскільки шанувальники сонця, які становили більшість населення, дуже впливали на християнську меншість.

Ситуація, що склалася в Александрії і Римі, не була типовою для всіх міст імперії. Церковний історик-схоласт V століття Сократ залишив нам таке важливе свідчення: «Майже всі церкви відзначають святе таїнство (таємну вечерю) по суботах щотижня. Однак християни в Александрії та Римі згідно з деякими давніми традиціями відмовилися від цього. Єгиптяни в сусідніх з Александрією районах і жителі Фив дотримуються релігійних зібрань по суботах» (Socrates Scholasticus, Ecclesiastical History, 5.22 (NPNF)/22:132). Люди в Константинополі майже всюди збираються разом що-

суботи, а також і в перший день тижня, такого звичаю ніколи не дотримувалися в Римі чи Александрії» (Sozomen, Ecclesiastical History, 7.19 (NPNF) 2/2:390).

Як ми вже зауважили вище, заміна суботи на неділю відбувалася поступово. Спочатку неділя в християн залишалася робочим днем, але включала проведення служби на честь воскресіння. Цей день не відразу витіснив суботу, про що ясно говорять приведені вище цитати. Упродовж 200 років (100-300 рр. після Р. Х.) люди дотримувалися як неділі, так і суботи. Проте напям, визначений указами Костянтина та інших, вів до заміни суботи на неділю.

І все ж таки кожен істинно вірний Богу чинив опір цьому. Історичні документи свідчать про глибокий інтерес до вшанування суботи. У Бога були вірні Йому й слухняні послідовники, які захищали Божу істину. І хоча свічка цієї істини іноді лише миготіла, непохитні прихильники істини охороняли її полум'я.

Перше століття після Р. Х.

Йосип Флавій. «Немає жодного еллінського або варварського міста, жодної нації, куди б не проник звичай відпочивати в сьомий день!» (M'Clatchie, Notes and Queries on China and Japan, edited by Denys, Vol. 4, Nos.7, 8, p. 100).

Християни першого століття. «Тоді духовне насіння Авраама полетіло в Пел, на другий бік Йордану, де воно знайшло місце для притулку й могло

служити своєму Господу й дотримуватися суботи» (Eusebius's Ecclesiastical History, b, 3, chapter 5).

Філон. «Проголошує сьомий день святковим не в тому чи іншому місті, а у Всесвіті» (M'Clatchie, Notes and Queries on China and Japan, edited by Denys, Vol. 4, 99).

Друге століття після Р. Х.

Ранні християни. «Перші християни відчували велике благоговіння перед суботою й проводили день у поклонінні й проповідях. І, безсумнівно, вони взяли це від самих апостолів, що підтверджено декількома письмовими свідченнями з цього питання» (Dialogues on the Lord's Day, p. 189, by Dr. T. H. Morer, a Church of England divine).

«Суботи були міцним зв'язком, який об'єднував їх із життям всього народу, а в дотриманні святої суботи вони наслідували не лише приклад, а й дотримувалися заповідей Ісуса» (Geschichte des Sonntags, pp.13, 14).

«Християни, навернені з язичників, також дотримувалися суботи» (Gieseler's Church History, Vol. 1, ch. 2, par. 30, p. 93).

«Перші християни насправді шанували суботу юдеїв... тому християни тривалий час дотримувалися угоди щодо суботи, окремі частини їхнього закону читалися на богослужіннях; і це продовжувалося до Лаодикійського церковного собору» (The Whole Works of Jeremy Taylor, Vol. IX, p. 416; R. Heber's Edition, Vol. XII, p. 416).

«Цілком зрозуміло, що давня субота залишалася й дотримувалася християнами східної церкви,

разом зі святкуванням дня Господнього, близько трьохсот років після смерті нашого Спасителя» (A Learned Treatise of the Sabbath, p. 77).

(Примітка. Під «днем Господа» автор має на увазі неділю, а не теперішній день Господній, який Біблія називає святим днем відпочинку. Ця цитата показує, що святкування неділі з'явилося в перші століття, незабаром після смерті апостолів. Згадайте, що Павло напрозорив велике «відступництво» від істини, яке сталося після його смерті).

Третє століття після Р. Х.

Єгипет. («Оксиринкський папірус», 200-250 pp. після Р. Х.): «Якщо ви не зробили суботу справжнім святим днем спокою, то не побачите Отця» (The Oxyrhynchus Papyri, pt. 1, p. 3, Logion 2, verso 4-11, London: Offices of the Egypt Exploration Fund, 1898).

Ранні християни. «Сьомий день, суботу, урочисто святкував Христос, апостоли, прості християни до Лаодикійського собору, який скасував його» (Dissertation in the Lord's Day, pp. 33, 34, 44).

Від Палестини до Індії (Церква Сходу). До 225 року після Р. Х. існували великі єпархії чи асоціації Церкви Сходу (які дотримувалися суботи), вони простягалися від Палестини до Індії (Mingana, Early Spread of Christianity, Vol. 10, p. 460).

Індія (Буддистське протистояння, 220 р. після Р. Х.). Кишанська династія Північної Індії скликала знамениту раду буддистських священнослужителів у Вейсалиї, щоб дійти одностайності серед буддистських ченців у питанні дотриман-

ня святого дня спокою. Дехто, перебуваючи під сильним враженням від книг Старого Завіту, почав шанувати святу суботу (Lloyd, The Creed of Half Japan, p.23).

Четверте століття після Р. Х.

Італія та Схід. «Цього дотримувалися в основному в східних церквах і в деяких західних... У Мілані, наприклад, суботу не шанували... але східні церкви або інші, які дотримувалися цього дня, були схильні до юдаїзму; вони збиралися разом у суботній день для поклоніння Ісусу Христу, Володарю суботи» (History of the Sabbath, Part. 2, par. 5, pp.73, 74. London: 1636. Dr. Heylyn).

Лаодикійський собор — 365 р. після Р. Х. «Канон 16 — у суботу Євангеліє та інші частини Святого Письма мають читатися вголос». «Канон 29 — християни не повинні юдействувати й ледарювати в суботу, але мають працювати в цей день, однак неділю вони повинні особливо шанувати й, будучи християнами, повинні по можливості не працювати в цей день» (Hefele's Councils, Vol. 2, b. 6).

Схід. «Давні християни дуже шанували суботу, сьомий день тижня... Цілком зрозуміло, що всі східні церкви й значна частина світу дотримувалися суботи як свята... Афанасій говорить нам, що вони збиралися на релігійні зібрання щосуботи не під впливом юдаїзму, але для поклоніння Ісусу, Володарю суботи. Епіфан говорить те ж саме» (Antiquities of the Christian Church, Vol. II, Book XX, chap. 3, Sec. 1, 66.1137, 1138).

Абіссінія. «У другій половині цього ж століття Святий Амвросій Міланський офіційно підтвердив, що абіссінський єпископ Мазес «об'їхав майже всю країну Серес (Китай)». Понад сімнадцять століть абіссінська церква продовжувала дотримуватися суботи як святого дня, згідно з Четвертою Заповіддю» (Ambrose, De Moribus, Brachmanorium Opera Omnia, 1132, found in Migne, Patrologia Latina, Vol. 17, pp. 1131, 1132).

Іспанія — Синедріон Ельвіра, 305 р. після Р. Х. Канон 26 синедріону — Ельвіра показує, що церква Іспанії на той час дотримувалася суботи, сьомого дня тижня. «Що стосується посту щосуботи: вирішено, що помилка має бути виправлена в дотриманні посту щосуботи». Це рішення собору знаходиться в прямій опозиції до політики, що проводиться римською церквою, яка оголосила заповідану суботу днем посту, щоб принизити її й відвернути від неї людей.

Персія, 335-375 рр. після Р. Х. (40 років переслідувань при Шапурі II). Загальне невдоволення проти християн: «Вони ставляться з презирством до нашого бога сонця, проводять святі служіння в суботу, опоганюють святу землю, хоронячи своїх померлих у ній» (Truth Triumphant, p. 170).

П'яте століття після Р. Х.

Християни п'ятого століття. Навіть до п'ятого століття дотримання єврейської суботи продовжувалося в християнській Церкві (Ancient Christianity Exemplified, Lyman Coleman, ch. 26, sec. 2, p. 527).

У день Ієроніма (420 р. після Р. Х.) найблагочес-
тивіші християни робили звичайну роботу в неділю
(Treatise of the Sabbath Day, by Dr. White, Lord Bishop
of Ely, p. 219).

Франція. «І скрізь, за винятком Веспера й Нок-
турна, у них немає богослужінь, крім суботи (свято-
го дня відпочинку) та неділі» (John Cassian, a French
monk, Institutes, Book 3, ch. 2).

Африка. «Августин засуджує той факт, що у двох
сусідніх церквах в Африці в одній дотримуються
сьомого дня, суботи, в іншій постяться в цей день»
(Dr. Peter Heylyn, The History of the Sabbath, p. 416).

Іспанія. «Амвросій освятив сьомий день як свя-
тий день спокою (як він сам говорить). Амвросій
мав великий вплив в Іспанії, яка також дотримувалася суботи» (Truth Triumphant, p. 68).

Сідон (говорячи про короля Теодора Готського,
454-526 рр. після Р. Х.) «Справа в тому, що в минуло-
му на Сході був звичай святкувати суботу, так само,
як і неділю, і проводити святі зібрання, тоді як, з ін-
шого боку, люди на Заході віддавали перевагу неді-
лі, нехтуючи святкуванням суботи» (Apollinaris Sido-
nii Epistole, lib. 1, 2; Migne, 57).

Італія — Мілан. «Амвросій, високошанований
єпископ Міланський, сказав, що коли він був у Міла-
ні, то дотримувався суботи, але коли він був у Римі,
то дотримувався неділі. Звідси пішло прислів'я:
“Коли ти в Римі, роби, як римляни”» (Heylyn, The
History of the Sabbath, 1612).

Константинополь. «Люди Константинополя май-
же скрізь збиралися щосуботи, а також в перший

день тижня — звичай, якого ніколи не дотримували-
ся в Римі і в Александрії» (Socrates, Ecclesiastical
History, Book 7, ch. 19).

Єгипет. «У Єгипті є міста й села, де всупереч устан-
овленому люди збираються разом щосуботи ввечері й, хоч вони перед тим обідали, беруть участь у таїнствах» (Sozomen, Ecclesiastical History, Book 7, ch. 19).

Папа Інокентій, 402-417 рр. після Р. Х. Папа Силь-
вестр (314-335) був першим, хто наказав церквам
поститися в суботу, а папа Інокентій (401-417) зробив
це неухильним законом у церквах, які були слухняні
йому. (Щоб розвінчати суботу). «Інокентій наказав
поститися в суботу, святий день спокою» (Dr. Peter
Heylyn, The History of the Sabbath, Part 2, ch. 2, p. 44).

Утікач і престолонаслідник — свідки біблійної істини Істина про суботний день в VI-XI століттях

Патрик був спійманий у своєму селі, побитий і
кинутий на корабель. Отямившись, він дізнався, що
його везуть до Ірландії як раба. Через деякий час він
розробив план втечі. Чоловік подався до Галії, де, як
він чув, проповідували Євангеліє. Приймаючи його,
був охрещений. Відчуваючи себе відповідальним за
проповідь Євангелія в країні, яка поневолила його,
він вирушив до Ірландії. Тут він проголошував зво-
рушливі біблійні проповіді, які приводили людей до
підніжжя хреста. Навіть «високі королі» Ірландії були
вражені його глибокими духовними проповідями.

Одного разу син короля, Конал, разом з тисячами інших людей був охрещений Патриком. Правнук Конала, Колумба, мав наслідувати королівський трон після своєї матері Ейтни. Колумба прийняв біблійну вістку, яку проповідував Патрик. Він залишив трон заради Христа. Як і Патрик, він вважав, що Біблія — єдиний фундамент віри. Особливий зміст він вкладав у необхідність виконання Десяти Заповідей, які він називав «Законом Христа».

Божий Дух діяв через Колумбу. Приблизно 563 року після Р. Х. він заснував християнську школу й місіонерський центр на маленькому острові Іона недалеко від британського узбережжя. Вважається, що він власноруч скопіював Новий Завіт у 300 примірниках, а також великі уривки зі Старого Завіту.

Згідно з д-ром Леслі Хардінгом і його видатною роботою «Кельтська церква в Британії», однією з характерних рис кельтів є святе ставлення до біблійної суботи. Останні години життя Колумби, як записано, були такими: «Продовжуючи працювати в Шотландії протягом 34 років, він зрозуміло й відкрито передбачив свою смерть і в суботу 9 червня сказав своєму учневі Дієрмиту: "Сьогодні субота, святий день, це день спокою, і таким він буде для мене, тому що він покладе кінець моїй праці"» (The Celtic Church in Britain (SPCK), 1972, pp. 80-89).

Ендрю Ленг у своїй роботі з історії кельтської церкви говорить: «Вони працювали в неділю й дотримувалися суботи як дня відпочинку» (A History

of Scotland, Andrew Lang, Vol. 1, p. 96). У своєму літописі «Історія релігії Шотландії» Мофет додає: «У кельтських церквах у давні часи в Ірландії, як і в Шотландії, стало звичкою шанувати суботу, день відпочинку в євреїв, як день відпочинку від праці. Вони дотримувалися Четвертої Заповіді про сьомий день тижня» (с. 140).

Так Патрик і Колумба — один утікач, інший — спадкоємець трону — несли людям світло істини Божої, запалене в Ірландії й Шотландії в часи середньовіччя (Truth Triumphant, Pacific Press Publishing, 1944, p. 108).

Шосте століття після Р. Х.

Шотландська церква. «У цьому останньому прикладі видно, що вони дотримувалися звичаю, сліди якого ведуть до ранньої чернечої церкви в Ірландії, коли шанували суботу як день Господній і відпочивали від будь-якої праці» (W. T. Skene, Adamnan Life of St. Columba, 1874, p. 96).

Шотландія та Ірландія. «Нам здається, що ми бачимо тут натяк на звичай, якого дотримувалася рання чернеча церква Ірландії, — шанування суботи, дня відпочинку» (History of the Catholic Church in Scotland, Vol. 1, p. 86, written by Catholic historian Bellesheim).

Сьоме століття після Р. Х.

Шотландія та Ірландія. Професор Джеймс Мофат, д-р богослов'я, професор історії Церкви в Принстоні, говорить: «Здається, стало звичаєм у кельт-

ських церквах у ранні часи в Ірландії, а також у Шотландії дотримуватися суботи, дня відпочинку в євреїв, як дня спокою. Вони шанували Четверту Заповідь про сьомий день тижня» (The Church in Scotland, p. 140).

«Кельти користувалися Біблією латинською мовою, але не «Вульгатою» (R. C.) і дотримувалися суботи як дня відпочинку зі спеціальними релігійними службами в неділю» (Flick, The Rise of the Medieval Church, p. 237).

Рим. Григорій I (590-604 рр. після Р. Х.) виступав проти «римських громадян, які не працювали в суботу» (Nicene and Post-Nicene Fathers, Second Series, Vol. XIII, p. 13, epist. 1).

Папа Григорій I, 590-604 рр. після Р. Х. «Григорій, єпископ милістю Божою до улюблених синів своїх, міщан Риму: мені стало відомо, що деякі люди з великою наполегливістю поширюють серед вас вчення, які спотворюють і спростовують святу істину. Так, вони забороняють робити будь-що в суботу. Як по-іншому мені назвати їх, якщо не проповідниками антихриста?» (Epistles, b. 3:1).

Восьме століття після Р. Х.

Синедріон Ліфтина, Бельгія — 745 р. після Р. Х. (відвіданий Боніфацієм). «Третє звернення цього собору попереджає проти дотримання суботи, посиляючись на указ Лаодикійського собору» (Dr. Hefele, Conciliengesch, 3, 512, sec. 362).

Індія, Китай, Персія і т. д. «Дуже поширеним і випробуваним часом було шанування сьомого дня —

суботи — серед віруючих Церкви Сходу й християн Святого Хоми в Індії, які ніколи не були пов'язані з Римом. Цього дня дотримувалися й ті, хто порвав з Римом після Халкедонського собору, а саме: абіссінці, яковіти, мароніти й вірмени» (Schaff-Herzog, The New Encyclopedia of Religious Knowledge, art. «Nestorians»; also Relencyclopaedie fur Protestantische Theologie und Kirche, art. «Nestorianer»).

Китай — 781 р. після Р. Х. У 781 році після Р. Х. в Китаї був виготовлений знаменитий пам'ятник з мармуру, що свідчить про зростання кількості християн у цій країні. Витяг (763 слова) з посвячення пам'ятника, який був установлений у 1625 р. біля міста Чанган, де й зараз він знаходиться в «Гаю скрижалей», підтверджує, що там святкували суботу: «Сьомого дня ми пропонуємо приносити жертви, після того як очистимо наші серця й отримаємо відпущення наших гріхів. Назву цієї релігії, такої досконалої й такої чудової, важко вимовити, але вона освітлює темряву прекрасними настановами» (Christianity in China, M. l'Abbe Huc. Vol. I, ch. 2, pp. 48, 49).

Дев'яте століття після Р. Х.

Болгарія. «Болгарія на зорі своєї євангелізації чітко засвоїла, що в суботу не можна виконувати жодної роботи» (Responsa Nicolai Papae I and Consulta Bulgarorum, Responsum 10, found in Mansi, Sacrorum Conciliorum Nova et Amplissima Collectio, Vol. 15; p. 406; also Hefele, Conciliengeschichte, Vol. 4, sec. 478).

Папа Миколай I у відповідь на лист Богариса, спадкоємного принца Болгарії. «Питання 6. —

Купання дозволяється в неділю. Питання 10. — Необхідно припинити роботу в неділю, але не обов'язково — у суботу» (Hefele, ch. 4, pp. 346-352, sec. 478).

Болгарія. «Папа Миколай I у дев'ятому столітті послав спадкоємному принцу Болгарії великий документ, в якому сказано, що потрібно припинити роботу в неділю, а не в суботу. Голова грецької церкви, ображений втручанням папства, оголосив папу відлученим від церкви» (Truth Triumphant, p. 232).

Десяте й одинадцяте століття після Р. Х.

Церква Сходу — Курдистан. «Нестеріанці не їли свинини й дотримувалися суботи. Вони не вірили ні в таємну сповідь, ні в чистилище» (Schaff-Herzog, The New Encyclopedia of Religious Knowledge, art. «Nestorians»).

Шотландія. «У них був ще один звичай: нехтувати шануванням неділі, посвячуючи себе всіляким справам у цей день, як і в інші дні. Те, що це суперечило закону, вона (королева Маргарита) довела їм як волею випадку, так і владою. "Давайте шанувати неділю, — сказала вона, — тому що це день воскресіння нашого Господа, давайте не будемо більше працювати в цей день, пам'ятаючи, що ми в цей день були звільнені від рабства сатани. Благословенний папа Григорій стверджував те ж саме"» (Life of Saint Margaret, Turgot, p. 49, British Museum Library).

Шотландія. Історик Скін коментує діяльність королеви Маргарити. «Наступним пунктом у неї було

те, що шанування неділі проводилося не належним чином, а це показує, що люди дотримувалися звичаю, сліди якого ведуть до ранньої церкви Ірландії, за яким суботи дотримувалися як святого дня спокою, в який люди відпочивали від будь-якої праці» (Skene, Celtic Scotland, Vol. 2, p. 349).

Шотландія та Ірландія. «Раткліф Барнет у своїй книзі про запальну королеву-католичку Шотландії, яка в 1060 році першою спробувала зруйнувати братство Колумби, пише: "У цьому випадку шотландці дотримувалися традиції давньої ірландської церкви, яка шанувала суботу, а не неділю як день відпочинку"» (Barnett, Margaret of Scotland: Queen and Saint, p. 97).

Собор у Клермонті. «Під час першого хрестового походу папа Урбан II видав указ на церковному соборі в Клермонті (1095 р. після Р. Х.), що субота відмінена на честь Діви Марії» (History of the Sabbath, p. 672).

Константинополь. «Оскільки ви дотримуетесь суботи з євреями, а неділі — з нами, ви, схоже, наслідуєте назарян» (Migne, Patrologia Latina, Vol. 145, p. 506; also Hergenroether, Photius, Vol. 3, p. 746).

Примітка: Назаряни були християнського віросповідання.

Грецька церква. «Дотримання суботи, як ви знаєте, є предметом суперечок між греками і латинами» (Neale, A History of the Holy Eastern Church, Vol. 1, p. 731).

Примітка: Ідеться про відокремлення грецької церкви від латинської у 1054 році.

Відлуння альпійських гір — це дзвін істини
*Істина про суботний день жила й у дванадця-
 тому — шістнадцятому століттях*

Навіть у середні віки, коли переслідування папської влади досягли свого апогею, субота не була повністю забута як день відпочинку. Хоч і немає чітких історичних свідчень про те, що всі вальденці шанували біблійну суботу, можна стверджувати, що деякі все ж таки дотримувалися цього дня. Вальденці — це група християн, які вірили в Біблію й не приймали жодних інших символів віри, крім Святого Письма. Вони вбачали Ісуса єдиним керівником Церкви, за що їх часто суворо переслідували.

Змушені переховуватися в горах на півдні Франції й півночі Італії, вони спускалися в міста Франції, Швейцарії й Італії переодягнені на купців. У постійній тривозі, часто ризикуючи життям, вони роздавали охочим пізнати істину ретельно переписані від руки уривки з Біблії, які вони ховали у своєму довгому широкому одязі.

Д-р Даніел Аугсбергер з університету Андрюса зробив такі цікаві спостереження щодо вальденців: «Цікаво зауважити, що приклади дотримання вальденцями суботи мали місце там, де їх проповідь мала найбільший успіх» (Daniel Augsberger, *The Sabbath in Scripture and History, Review and Herald Publishing in Association*, 1982, p. 208). Безсумнівно, той факт, що вальденці надавали особливого значення Святому Письму, сприяв більш глибокому розумінню важливості дотримання су-

боти. Одного разу в 1420 році на півночі Франції влада виявила секретні зібрання групи шанувальників суботи, 16 чи 18 осіб були заарештовані. Разом з проповідником їх було засуджено церковним трибуналом, так званою «інквізицією». Доступні документи того періоду повідомляють, що групу звинуватили в ересі. У звинувачення поміж іншим було внесено «шанування суботи як святого дня відпочинку». Проповідник групи Бертоул Турин був страчений за заклик у проповіді дотримуватися суботи (Daniel Augsberger, *The Sabbath in Scripture and History*, p. 209).

У своїй книзі «Істина чи пропаганда» мій хороший друг пастор Джордж Вандеман, учасник програми «Так написано», розповідає чудову історію: «Кілька років тому пастор повів групу молодих людей на екскурсію долинами вальденців у П'ємонті. Одного разу ввечері вони співали, зібравшись навколо вогнища, і розповідали місіонерські історії. Кілька людей з вальденців підійшли до них і, стоячи в темряві, слухали спів і розповіді. Їхні серця були зворушені розповідями і співом про Другий прихід Христа.

Коли пісні й розповіді закінчилися, старший з вальденців вийшов на світло від вогнища і сказав: «Ви повинні нести це людям! Ми, вальденці, маємо багату спадщину. Ми пишаємося історією нашого народу. Вальденці боролися за право підняти світло істини на схили цих гір, поширити в усі долини... Це велика спадщина нашого минулого. Але в нас немає майбутнього. Ми припинили навчати тому, у

що ми колись вірили. Сумно, що ми не йдемо вперед, щоб мужньо дивитися в майбутнє. Ви повинні нести це людям!»

Крик століть, як дзвін, розноситься коридорами часу, щоразу відлунюючи у наших вухах. Хтось має продовжити розпочату справу. Хтось має нести далі факел істини. Хтось має свято зберігати істину, за яку Він помер. Хтось має стояти на сторожі, до того як Він прийде» (Truth or Propaganda, George Vandeman, Pacific Press Publishing Association, 1986, pp. 164, 165).

Дванадцяте століття після Р. Х.

Ломбардія. «Свідчення про тих, хто вшановує суботу, простежуються в часи Григорія I, Григорія VII та у дванадцятому столітті в Ломбардії» (Strong's Cyclopaedia, 1, 660).

Вальденці. «Серед документів одних і тих самих народів ми знаходимо пояснення Десяти Заповідей, датоване Бойєром 1120 р., включаючи дотримання суботи, що означало призупинення всіх світських робіт» (Blair, History of the Waldenses, Vol. 1, p. 220).

Уельс. «Є свідчення, що вшановування суботи в Уельсі переважало до 1115 р. після Р. Х., доки перший римський єпископ не оселився в Сен-Девісі. Але навіть тоді не всі старі уельські церкви, де вшановувалася субота, прихилили коліна перед Римом, багато пішло в сховища» (Lewis, Seventh Day Baptists in Europe and America, Vol. 1, p. 29).

Пасагіні. Автор-папіст Бонацій писав про «Пасагіні» таке: «Не тільки деякі, але багато хто знає, чим є помилки тих, кого називають пасагіні... Перше: вони навчають, що ми повинні шанувати суботу. Більше того, вони засуджують і відкидають усіх отців церковних і всю римську церкву» (D'Achery, Spicilegium I, f. 211-214; Muratory, Antiq. med. aevi. 5, f. 152, Dr. Hahn, 3, 209).

Угорщина, Франція, Англія, Італія, Німеччина. (Стосовно тих пасагіні, які дотримуються суботи). «Поширення ересі в цей час просто неймовірне. Від Болгарії до Ебро, від Північної Франції до Тиберу — ми зустрічаємо її скрізь. Цілі країни, такі як Угорщина й Південна Франція, заповнені нею. Вона проникла в багато інших країн: у Німеччину, в Італію, у Нідерланди й навіть з'явилася в Англії» (Dr. Hahn, Gesch. der Ketzer, 1, 13, 14).

Тринадцяте століття після Р. Х.

Вальденці. «Кажуть, що святий папа Сильвестр був антихристом, про якого в Посланні святого Павла згадується як про сина загибелі. Також кажуть, що потрібно шанувати суботу» (Ecclesiastical History of the Ancient Churches of Piedmont, p. 169).

Примітка: П'єдмонт — видатний римський католицький автор, який писав про вальденців.

Вальденці Франції. «Інквізиторі... (оголосили), що знак Vaudois — «достойний смерті» означав, що ця людина слідувала за Христом, шануючи Заповіді Божі» (History of the Inquisition of the Middle Ages, H. C. Lea, Vol. 1).

Чотирнадцяте століття після Р. Х.

Вальденці. «Ми повинні поклонятися тільки одному Богу, Який здатний допомогти нам, а не померлим святым; ми повинні дотримуватися святої суботи» (Luther's Forerunners, p. 38).

Англія, Голландія, Богемія. «Ми писали про дотримання суботи в Богемії, Трансільванії, Англії та Голландії в період між 1250 і 1600 рр. після Р. Х.» (Wilkinson, p. 309).

Богемія, 1310 р. (сучасні Чехія та Словаччина). «У 1310 році, за 200 років до виходу тез Лютера, богемське братство складало одну четверту населення Богемії, і вони спілкувалися з вальденцями, які поселилися в Англії, Ломбардії, Богемії, Північній Німеччині, Бранденбурзі й Моравії. Еразм вказував, наскільки твердо богемські вальденці дотримувалися сьомого дня, суботи» (Armitage, A History of the Baptists, p. 318; Cox, The Literature of the Sabbath Question, vol. 2, pp. 201, 202).

Норвегія. У «Катехізисі», яким користувалися впродовж чотирнадцятого століття, заповідь про суботний день читали таким чином: «Ви не повинні забувати дотримуватися сьомого дня» (цитується з: Documents and Studies Concerning the History of the Lutherna Catechism in the Nordish Churches, p. 89. Christiania: 1893).

Норвегія. «Також священики змушують людей дотримуватися суботи, як неділі» (Theological Periodicals for the Evangelical Lutheran Church in Norway, Vol. 1, p. 184. Oslo).

П'ятнадцяте століття після Р. Х.

Богемія. «Еразмус свідчить, що навіть на межі 1500 року ці богемці не тільки ретельно дотримувалися суботи, а й називалися суботниками» (Cox, The Literature of the Sabbath Question, Vol. 2, pp. 201, 202; Truth Triumphant, p. 264).

Норвегія. Церковний собор, проведений в Бергені, Норвегія, 22 серпня 1435 р. «Перше питання стосувалося дотримання суботи. Архієпископ звернув увагу на те, що люди в різних місцях королівства дотримуються святої суботи. А це суворо заборонено, як сказано в церковному законі, — заборонено дотримуватися й приймати свята, крім тих, що вказані папою, архієпископом і єпископами» (The History of the Norwegian Church under Catholicism, R. Keyser, Vol. II, p. 488. Oslo: 1858).

Норвегія, 1435 рік, провінційний католицький собор у Бергені. «Нам повідомили, що деякі люди в різних районах королівства прийняли й шанували суботний день. Це суворо заборонено за святим церковним канонам — кожному й усім дотримуватися будь-яких днів, за винятком тих, які встановили святий папа, архієпископ або єпископи. Без обговорення, дотримання суботи не повинно мати місця в подальшому доти, доки це не буде записано в каноні. Тому ми рекомендуємо тим друзям Бога по всій Норвегії, хто хоче бути слухняним святій Церкві, припинити дотримуватися суботи, решті ми забороняємо під погрозою суворого церковного покарання шанувати суботу як святий день» (Dip. Norveg., 7, 397).

Норвегія, 1436 рік, церковна конференція в Осло. «Забороняється під загрозою того ж покарання шанувати суботу як святий день, відмовляючись від праці в цей день» (History of the Norwegian Church, p. 401).

Франція — вальденців. «Король Франції Луї XII (1498-1515), будучи проінформованим ворогом вальденців, які населяли частину провінції Прованс, що на їхньому рахунку кілька огидних злочинів, доручив магістру із запитів і одному доктору Сорбони провести розслідування з цього приводу. Повернувшись, вони доповіли, що відвідали всі приходи, але не знайшли жодних слідів злочинів, у яких ці люди були звинувачені. Навпаки, вони дотримуються суботи, таїнства хрещення, згідно з примітивною церквою навчають своїх дітей християнської віри та Заповідей Божих. Король заслухав доповідь і заявив, що ці люди кращі, ніж він сам, ніж його люди» (History of the Christian Church, Vol. II, pp. 71, 72, third edition. London: 1818).

***Володар суботи — це Господь,
за Якого варто померти***

*Істина про суботний день жила впродовж
шістнадцятого—двадцятого століть*

Освальд Уайт постійно ризикував своїм життям, відстоюючи істину про суботу. Його схопили в 1545 році під час євангельської місії в Центральній Європі. Відсидівши у в'язниці більше року, він прокинувся якось серед ночі від голосного тупоту в коридорі, який вів до його камери. Жорстокі найманці

зв'язали його руки й ноги, протягнули через усе місто й кинули в Дунай. Вони не розуміли, що істина, за яку він віддав своє життя, розійдеться, як кола на воді від кинутого каменя, по всій Центральній Європі. Більше того, ця істина досягла й Великобританії, і Скандинавії, а потім і Америки. Багато хто з перших шанувальників суботи — сьомого дня — готові були померти за Володаря суботи.

Джон Джеймс, англійський священик і шанувальник суботи, читав проповідь суботного дня 19 жовтня 1661 року, коли до церкви ввійшли поліцейські й оголосили від імені короля Чарльза II, що він заарештований. Але священика важко було залякати, він продовжував свою проповідь. Стався переполох. Джеймс був заарештований, судом йому були пред'явлені фальшиві звинувачення. Його засудили до повішання. Незважаючи на сміливі звернення його дружини до короля, вирок було виконано. Після повішання тіло священика було розчленоване, серце вийняли й кинули у вогонь, а голову насадили на палю біля його церкви — як пересторогу всім, хто дотримувався суботи.

Вірність Джона Джеймса вірі промовляє сама за себе. Його мужність показує силу Бога. Пролита ним кров змушує пам'ятати: «У питанні істини не може бути компромісу!» Слова Святого Письма звертаються до нашого покоління: «Тому й ми, маючи довкола себе таку велику хмару свідків, відкиньмо всяку гордість та гріх, що нас легко обплутує, з терпінням прямуймо до тієї боротьби, що перед нами» (Євр. 12:1).

«Друже, візьми істину й неси її. Життя відданих вірі мучеників середньовіччя — великий приклад для вас!» (Tell It To The World, Mervyn Maxwell, Pacific Press Publishing Association, 1976, pp. 71-73).

Шістнадцяте століття після Р. Х.

Росія — церковний собор, Москва, 1503 р. «Звинувачувані (шанувальники суботи) були викликані до суду, вони відкрито визнали нову віру й захищали її. Найвидатніші з них: державний секретар Куріцин, Іван Максимов, Касьян, архімандрит Новгородський — були засуджені до смертної кари й публічно спалені в клітках у Москві 27 грудня 1503 року» (H. Sternberfi, Geschichte der Juden, Leipzig, 1873, pp. 117-122).

Швеція. «Переслідування тих, хто дотримувався суботи, тривало довго, карали навіть за незначні вчинки, здатні схвалити святкування суботи» (Bishop Anjou, Svenska Kirkans Historia efter Motet i Upsala).

Ліхтенштейн. «Шанувальники суботи навчають: святого дня відпочинку, тобто суботи, усе ж потрібно дотримуватися. Вони говорять, що неділя — це винахід папи» (Refutation of Sabbath, by Wolfgan Capito, published 1599).

Богемія — Богемське братство. Д-р Кокс говорить: «Я знаходжу в Еразмуса, що в ранній період Реформації, у час, на який припадає його творчість, у Богемії були шанувальники суботи, які не тільки дотримувалися сьомого дня, але, як було сказано, обов'язково відпочивали в цей

день» (Literature of the Sabbath Question, Cox, Vol. II, pp. 201, 202).

Перелік церков, зроблений істориком, — XVI століття

«Шанувальники суботи називалися так тому, що вони відкидали неділю — фальшивий день Господній, про який немає повеління у Святому Письмі, тільки суботу вони вважали святою, тому що Бог відпочивав у цей день і заповідав шанувати його як святий і відпочивати в цей день» (A. Ross).

Німеччина. Д-р Ек спростовує реформаторів: «Саме церква силою своєї могутності перенесла святий день спокою з суботи на неділю, у Святому Письмі цього немає» (Dr. Eck's Enchiridion, 1533, pp. 78, 79).

Європа. Приблизно в 1520 році багато шанувальників суботи знаходили притулок у маєтку лорда Леонгарда Ліхтенштейна, «тому що принци Ліхтенштейна дотримувалися істинного святого дня спокою — суботи» (History of the Sabbath, J. N. Andrews, p. 649).

Норвегія, 1544 р. «Дехто з вас, незважаючи на попередження, дотримується суботи. Ви маєте бути суворо покарані. Кожен, хто дотримується суботи, кого вдасться знайти, повинен заплатити штраф 10 марок» (History of King Christian the Third, Niels Krag and S. Stephanius).

Фінляндія, 6 грудня 1554 р. Лист шведського короля Густава Ваза I до народу Фінляндії: «Нещодавно ми дізналися, що деякі люди у Фінляндії опустили до того, що стали дотримуватися сьо-

мого дня — суботи» (State Library at Helsingfors, Reichsregister, Vom. J., 1554, Teil B. B. leaf 1 120, pp. 175-180a).

Швейцарія. «Дотримання суботи — це частина закону про мораль. Вона була освячена під час створення світу» (ref. Noted Swiss writer, R. Hospinian, 1592).

Голландія та Німеччина. Барбара Т'єрська, котра була страчена в 1529 році, сказала: «Бог велів нам відпочивати в сьомий день». Інша мучениця Христина Толінгерин щодо святих днів і неділі сказала так: «За шість днів Господь створив світ, на сьомий день Він відпочивав. Інші святі дні введені папами, кардиналами, архієпископами» (Martyrology of the Churches of Christ, commonly called Baptists, during the era of the Reformation, from the Dutch of T.J. Van Braght, London, 1850, 1, pp. 113, 114).

Сімнадцяте століття після Р. Х.

Англія, 1688 р. «Тут, в Англії, є дев'ять чи десять церков, де шанують суботу, крім того, є багато окремих послідовників, що піднесено шанують її» (Sennet's letters, 1668 and 1670. Cox, Sab., 1, 268).

Англія. М-р Томас Бамфілд, колишній спікер одного з Кромвелєвських парламентів, захищав інтереси тих, хто дотримувався сьомого дня, і був посаджений до Ільчестерської в'язниці за свої релігійні принципи (Calamy 2, 260).

Швеція та Фінляндія. «Ми можемо пересвідчитися в цих поглядах майже по всій території Швеції тих часів, від Фінляндії до Північної Швеції. У

районі Упсали фермери дотримувалися суботи замість неділі. Приблизно в 1625 році ця релігійна тенденція стала такою значущою в цих країнах, що не тільки простий люд шанував суботу, а й багато священиків» (History of the Swedish Church, Vol. I, p. 256).

Америка, 1664 р. «Стівен Мамфорд, котрий першим дотримувався суботи в Америці, приїхав з Лондона в 1664 році» (History of the Seventh-day Baptists Gen. Conf. by Jas Bailey, pp. 237, 238).

Америка, 1671 р. — баптисти сьомого дня. «Відійшли від баптистської церкви, щоб шанувати суботу» (See Bailey's History, pp. 9, 10).

Англія. Чарльз I, 1647 р., висловлюючи свій сумнів членам парламентської комісії: «У Святому Письмі нічого не сказано, коли потрібно припинити шанувати суботу або перенести цей день на неділю, отже, це церковна влада змінила один день на інший» (Cox, Sabbath Laws, p. 333).

Англія — Джон Мільтон. «Було би безпечніше дотримуватися сьомого дня, дотримуючись Заповіді Божої, а не простої людської пропозиції прийняти перший день» (Sab. Lit. 2, 46-54).

Вісімнадцяте століття після Р. Х.

Німеччина, Тенгард Нюремберзький. «Він суворо дотримується доктрини суботнього дня, тому що це одна із Десяти Заповідей» (Bengel's Leben und Wirken, Burk, p. 579).

Він сам говорить: «Ніщо не вказує на те, щоб суботу замінити неділею (р. 366). Господь Бог освя-

тив останній день тижня. Антихрист же вказав на перший день тижня» (K1. Auszung aus Tennhardt's Schriften, p.49, printed 1712).

Богемія та Моравія (сучасні Чехія та Словаччина). Їхня історія періоду з 1635 до 1867 рр. так описана Адольфом Дуксом: «Життя суботників було жакливим. Їхні книги та праці мали бути доставлені в Калсбадську консисторію для спалення» (Aus Ungarn, pp. 289-291. Leipzig, 1880).

Моравія — граф Зінзендорф. У 1738 році Зінзендорф писав про те, що він дотримується суботи так: «Я вже багато відпочиваю в суботу, а наша неділя не зважає на закони Євангелія» (Budingsche Sammlung, Sec. 8, p. 224, Leipzig, 1742).

Америка, 1741 р. (Моравське братство після від'їзду Зінзендорфа з Європи). «Це особливий випадок, він заслуговує, щоб його зауважили, бо він вирушив до Вифлеєма, щоб дотримуватися сьомого дня як дня відпочинку» (Id., pp. 5, 1421, 1422).

Америка. Але перш ніж Зінзендорф і морави у Вифлеємі почали дотримуватися суботи, у Пенсільванії утворилася невелика група німецьких суботників (Rupp's History of Religious Denominations in the United States, pp. 109-123).

Дев'ятнадцяте століття після Р. Х.

Китай. «У той час Ханг заборонив уживати опіум і навіть тютюн і всі п'янкі напої, а субота ними шанувалася» (The Ti-Ping Revolution, by Lin-le, an officer among them, Vol. I, pp. 36-48, 84).

«Сьомий день — найрелігійніший і найбільш шанований день. Святий день відпочинку дотримується китайцями, як наша субота» (р. 319).

Китай. «Китайці, коли їх запитують, чому вони дотримуються сьомого дня, відповідають, що, поперше, цього навчає Біблія, по-друге, тому що їхні пращури шанували цей день» (A Critical History of the Sabbath and the Sunday).

Індія та Персія. «Крім того, вони суворо дотримуються християнського поклоніння в сьомий день на всій території нашої імперії» (Cristian Researches in Asia, p. 143).

Данія. У 1875 році пастор Соммер почав дотримуватися сьомого дня й написав у своїй церковній газеті «Indovet Kristendom» №5, 1875, дивовижну статтю про істинну суботу. У листі до церковного старости Джона Маттесона він говорить: «Тут, у Данії, серед баптистів сильні хвилювання щодо заповіді про суботу... Але я, можливо, єдиний проповідник у Данії, який наближений до адвентистів і який упродовж багатьох років проголошує Другий прихід Христа» (Advent Tidende, May, 1875).

Швеція, баптисти. «Ми спробуємо показати, що освячення суботи походить і засноване на Законі, який установив Бог для всього світу під час створення і який унаслідок цього об'єднує всіх людей в усі століття» (May 30, 1863, p. 169. Evangelisten (The Evangelist), Stockholm, May 30 to August 15, 1863, organ of Swedish Baptist Church).

Америка, 1845 р. «Таким чином, ми бачимо виконання пророцтва Даниїла 7:25 — маленький рік,

що змінює «свята та права». Тому мені здається, що всі, хто дотримується першого дня, є папськими шанувальниками неділі й порушниками Божої суботи» (Elder T. M. Preble, Feb. 13, 1845).

Адвентисти сьомого дня. Група віруючих християн, які шанують суботу згідно з Десятьма Заповідями, тобто адвентисти сьомого дня, — це люди, чиї герої віри продовжують високо нести свій факел через віки. Церква Адвентистів Сьомого Дня нараховує понад 16,3 мільйони членів у понад 200 країнах світу. Понад тисячу людей щоденно приймають хрещення як адвентисти — шанувальники суботи.

Бог стукає в мої двері

Отже, ви пересвідчилися, що світло Божої істини, пройшовши через усі століття, і в наш час проникає в найвіддаленіші куточки Землі й освячує тих, хто шукає істину.

Гіта Лал виросла в Індії. Її батьки померли, і її виховував колишній професор коледжу, баптист, який постійно водив її до недільної школи.

Завдяки чудовому провидінню Божому в їхньому домі найняв кімнату продавець книг, адвентист, котрий шанував суботу й незабаром одружився з кузиною Гіти. Коли в 1946 році в Індії розпочалася війна, усі шкільні канікули Гіта провела зі своєю кузиною. Вона так згадує про це: «Якось пастор адвентистів відвідав удома мою кузину. Під час його візиту мене попросили подати фруктовий напій замість звичного чаю. Мене це здивувало. Кузина пояснила мені, що

адвентисти утримуються від вживання чаю, алкогольних напоїв, свинини, а також від куріння.

Мені стало цікаво. Зайшовши до вітальні, я почала розпитувати пастора про адвентистську віру. Під час нашої розмови він згадав сьомий день і назвав його святим і істинним днем відпочинку. Я зауважила йому: «Безсумнівно, так було в Старому Завіті, але коли Христос пішов на смерть за нас, Він змінив цей день на неділю — день, коли Він воскрес». Пастор мовчав. Нарешті він сказав, що якщо я зможу знайти текст у Новому Завіті, який би підтверджував, що Христос змінив день відпочинку, то він стане баптистом. Але якщо я не знайду такого тексту, я повинна буду разом з ним вивчати Біблію. Я зопалу додала, що стану адвентисткою, якщо не знайду тексту, який підтверджує, що Христос змінив сьомий день — суботу — на неділю.

Немає необхідності говорити, що я не знайшла такого тексту, хоч годинами гортала Біблію. Більше того, я здивувалася, виявивши, що Христос Сам ходив до синагоги в суботу.

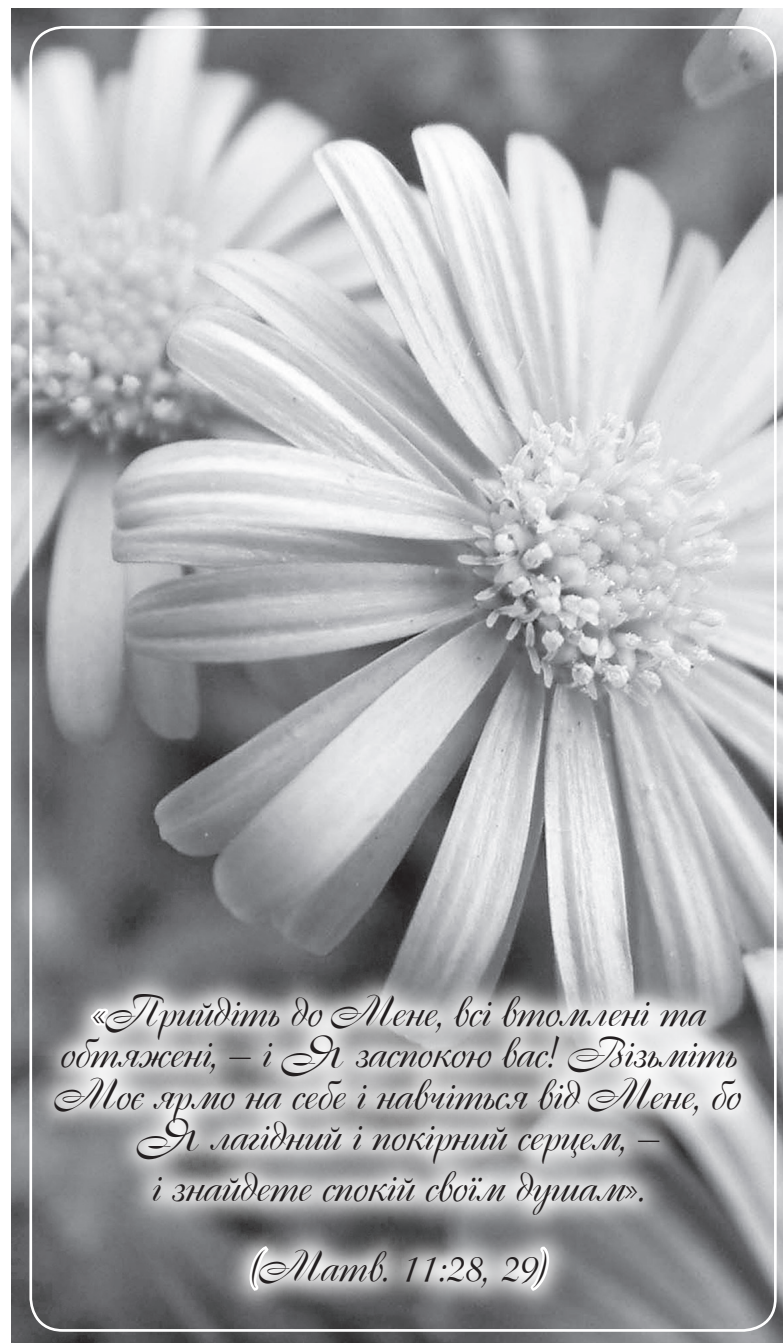
Далі були уроки Біблії, і в квітні 1946 року я прийняла хрещення й стала членом Калькуттської адвентистської церкви. А в червні — студенткою коледжу Спайсера, де навчалася наступні шість років.

Серед війни й плутанини, мороку й самотності Бог витягнув мене з шестимільйонного міста....» (Geeta R. Lall, Ph. D., Consultant, Early Childhood and Special Education, Berrien Springs, Michigan).

Мій друже, не випадково й ти читаєш цю книгу. Подібно до Гіти Лал, ти теж людина з щирим сер-

цем. Звідки я знаю це? Той факт, що ти дочитав цю книгу до цього місця вказує на те, що Бог говорить до твого серця. А тепер настав час наважитися послідувати за Ним. Оскільки ти продовжуєш читати, молися, щоб Бог допоміг тобі в цьому.

(Примітка автора. Додаткові матеріали з досліджуваного питання були надані автору Джоном Колтхартом, колишнім євангелістом у Європі).

«Прийдіть до Мене, всі втомлені та обтяжені, — і Я заспокою вас! Візьміть Моє ярмо на себе і навчіться від Мене, бо Я лагідний і покірний серцем, — і знайдете спокій своїм душам».

(Матв. 11:28, 29)

Авторитети свідчать

Ми подали історичні матеріали, які свідчать про те, що суботу шанували й дотримувалися її протягом усіх століть. У третьому розділі ми згадали про позицію Католицької церкви в питанні про зміну святого дня відпочинку. У цьому розділі ми наведемо коментарі й висловлювання багатьох католицьких і протестантських авторів — істориків і теологів, які допоможуть нам зрозуміти, що субота не була змінена ні Христом, ні його учнями — це було здійснено церквою в ранні віки.

Ми починаємо, звертаючись до Августи Ніндера, можливо, найбільшого з усіх церковних істориків, який говорить у своїй «Загальній історії християнської релігії і Церкви», т. 1, с. 187: «Святкування неділі, як і всі інші свята, — це лиш людські укази й ніяк не ідея апостолів від часів апостольської Церкви перенести закони суботи на неділю».

Шафф-Герцог в «Енциклопедії релігійних знань» підтримує цю переконаність Ніндера: «Неділя

(“dies solis” — день сонця за римським календарем, тому що цей день призначався сонцю), перший день тижня, був прийнятий першими християнами як день поклоніння. «Сонце» латинською мовою означає «сонце праведності»... Жодних інструкцій щодо його дотримання немає в Новому Завіті, немає навіть припису про його дотримання» (Vol. VI, Art. Sunday, p. 2259, 3rd edition).

Один з авторів життєпису Костянтина, говорячи про компроміс, необхідний для навернення язичників, уточнює, що це було даниною першому громадянському закону про неділю, уведеному римським імператором Костянтином у 321 році після Р.Х. Це був один з перших офіційних актів, що слідував після прийняття християнства, коли Костянтин добровільно підкорився духовному керівництву римської католицької церкви і «зробив священників своїми радниками» (Eusebius, Life of Constantine, book 1, chap. 32, in Nicene and Post-Nicene Fathers, Second Series, Vol. 1, p. 491).

Зверніть увагу на печатку язичництва в перших рядках першого закону про неділю Костянтина: «У цей шанований день сонця (тобто неділю) нехай усі посадові особи і люди, котрі живуть у містах, відпочивають, і нехай усі майстерні будуть зачинені». Він дуже відрізняється від закону нашого Господа про суботу, де немає жодного слова про «шановане» сонце, а сказано про поклоніння Творцю сонця.

Римська католицька церква цитує рішення Лаодикійського собору, який переніс «святкування із суботи на неділю». Зверніть увагу на мову катехізису:

«Запитання: Який день є святим днем відпочинку?

Відповідь: Субота — святий день відпочинку.

Запитання: Чому ми дотримуємося неділі замість суботи?

Відповідь: Ми дотримуємося неділі замість суботи, тому що Католицька церква на Лаодикійському соборі (336 р. після Р. Х.) перенесла святкування із суботи на неділю» (Rev. Peter Geiermann, C. SS. R., The Convert's Catechism of Catholic Doctrine, p. 50, 2nd edition, 1910).

Костянтин видав щонайменше шість декретів, що стосуються питання дотримання неділі. Починаючи з цього часу, й імператори, і папи видали декілька законів, і метою кожного з них було закріпити дотримання неділі. І все ж, незважаючи на ці закони, істина про суботу залишалася жити в середні віки завдяки людям, вірним Богові, які не дозволили похитнути їхню свідомість.

Реформація, яка надавала особливого значення Біблії й тільки Біблії, сприяла появі духовних велетнів, які дотримувалися суботи.

Ендрю Фішер, католицький священник, глибоко обмірковував своє рішення дотримуватися суботи. Він доводив, що Заповідь про суботу не була частиною церемоніального закону, оскільки вона була заснована під час створення світу до появи системи освячення. Цитуючи Матв. 5:17, 18, він показав, що Ісус відмовився навіть на йоту відступити від Закону. Посилаючись на Якова 2:10-12, він проде-

монстрував, що Його учні також не змінювали суботи. Він сміливо вказав на Католицьку церкву як на джерело відступництва. Шанування неділі, на його думку, є наслідком виконання папського повеління — «позмінювати свята та права», як передбачив пророк Даниїл (7:25). У результаті Фішер поплатився за це життям. У 1529 році містер і місіс Фішери були засуджені до смерті.

Як ми дізналися раніше, протестантські реформатори так само коментували цей факт — зміну освяченого Богом дня. У XVI столітті літній колега Лютера Андреас Карлштадт прийняв суботу. У 1524 році, через два роки після втрати зв'язку з Лютером, він написав свій основний трактат під назвою «Щодо суботи й заповіданих священних днів». Лютер досить цікаво відреагував на трактат Карлштадта про суботу: «Так, якщо Карлштадт написав про святий день відпочинку, отож неділю можна забути, а суботу, святий біблійний день, святкувати» (Sabbath in Scripture and History, Review and Herald Publishing Association, 1982, p. 217).

У знаменитій Аугсбурзькій сповіді Лютер написав своїм пером це важливе твердження, показавши цим значення обговорення таких важливих питань: «Виявляється, перенесення католиками суботи на неділю суперечить Декалогу. Навряд чи знайдеться приклад більшого зухвальства, ніж зміна суботи. Величезні, вони говорять, влада й могутність церкви, якщо вона обходиться без однієї з Десяти Заповідей» (Luther, Your Augsburg Confession, цитується за: The Creeds of Christendom, Philip Schaff, Vol. 3, p. 64).

Під час суду над Лютером архієпископ Реггіо залучив знаменитого д-ра Ека, щоб зробити виклик Лютеру, чия видана праця була спрямована на обговорення авторитетів церкви. Основними запитаннями були такі: «Чи є голос Бога, який говорить через Біблію, вищим від голосу Бога, що говорить через церкву? Хто є найвищим авторитетом? Яке останнє слово суду? Якщо є протиріччя між Біблією та церквою, на що можна покластися?».

Баталія тривала кілька днів. Врешті-решт д-р Ек використав свій останній аргумент. Оскільки церква перенесла суботу на неділю, авторитет церкви вищий за авторитет Біблії, заявив він. Приймаючи неділю, протестанти визнають авторитет Католицької церкви. Аргументи Ека повернули хвилю прихильників Реформації в лоно Католицької церкви.

Тут доречно відповісти на такі запитання: чи мала право змінювати Закон Католицька церква? Чи стоїть церква вище Біблії? Хто найвищий авторитет?

Якщо ви уважно прочитаєте твердження священників різних конфесій, подані нижче, то зможете самі відповісти на ці запитання.

Свідчення католиків

Священики Римської католицької церкви визнають перенесення освяченого дня із суботи на неділю, а саме: провідні католицькі авторитети відверто вважають, що така зміна — це свідчення церковної влади. Показовим є твердження: «Дотримання неділі протестантами — це прояв поша-

ни, яку вони несвідомо віддають авторитету Католицької церкви» (Plain Talk About Protestantism, by Father Segur, p. 213).

Зверніть увагу на такі зауваження: «Якщо для вас Біблія — авторитет для дотримання дня, ви не знайдете в ній цього. Добре нагадати пресвітеріанцям, методистам, баптистам і всім іншим християнам, які стоять поза Матір'ю-Церквою, що Біблія не підтримує їх у питанні дотримання неділі. Адвентисти сьомого дня — єдині, хто правильно розуміє вислів: «святий день спокою», оскільки вони дотримуються сьомого дня, а не першого як дня відпочинку» (Clifton Tracts, Vol. IV, p. 15).

«Протестантизм, відмовляючись від авторитету церкви, не має жодних підстав на її теорію воскресіння й за логікою повинен дотримуватися суботи разом з євреями» (American Catholic Quarterly Review, Jan., 1883).

«Нині кожен школяр знає, що освячений день — це субота. І все ж, за винятком адвентистів сьомого дня, усі протестанти дотримуються неділі замість суботи, тому що Католицька церква втілила в життя ці зміни в перші століття християнства» (Father Gerritsma, in the Winnipeg (Manitoba) Free Press, April 21, 1884).

Папство відкрито приймає перенесення суботи, сьомого дня, на неділю, перший день тижня, і проголошує цю зміну, демонструючи свій духовний авторитет. Один письменник зауважив: «Католицька церква більш ніж за одну тисячу років до появи протестантизму, завдяки своїй священній

місії, змінила день із суботи на неділю» (Catholic Mirror, Sept. 1893).

Інші католицькі авторитети так коментують протестантську позицію щодо зміни суботи: «Ти — протестант і заявляєш, що ти дотримуєшся тільки Біблії, і все ж ти дієш усупереч Біблії й дотримуєшся іншого дня замість суботи. Заповідь шанувати святий сьомий день — це одна з Десяти Заповідей. Хто дав тобі право порушувати Четверту Заповідь?» (Library of Christian Doctrine, p. 3).

«Протестанти не керуються Святим Письмом у визначенні свого дня відпочинку, вони скасували дотримання суботи, не беручи до уваги Святе Письмо, і замінили його неділею без повноважень Святого Письма, а отже, для всього цього в них є тільки авторитет традиції» (Keenan's Doctrinal Catechism, p. 354).

«Якщо Біблія — єдине керівництво для християн, тоді адвентисти сьомого дня мають рацію, дотримуючись суботи разом з євреями. Чи не дивно, що ті [протестанти], які роблять Біблію своїм єдиним учителем, сліднують у цьому питанні Церкві?» (The Question Box, by Father Conway, p. 179).

«Розум і здоровий глузд потребують прийняття тієї чи іншої альтернативи: або протестантизм і шанування суботи, або католицизм і дотримання неділі. Компроміс неможливий» (American Catholic Quarterly Review, Jan., 1883).

Свідчення баптистів

«Була і є Божя Заповідь — дотримуватися святого дня відпочинку. Але це не неділя. Варто сказа-

ти, і навіть з деяким тріумфом, що освячений день перенесено із сьомого дня на перший день тижня з усіма обов'язками, привілеями й санкціями. Чесно бажаючи отримати інформацію з цього питання, яке я вивчав багато років, я запитую: де можна знайти запис цієї угоди? Цього немає в Новому Завіті, немає письмового свідчення, яке б дозволяло змінити споконвічно дану суботу з сьомого на перший день тижня».

«Я хочу сказати, що питання про суботу — це найскладніше і найзаплутаніше питання, пов'язане з християнськими постановами, які в цей час привертають увагу багатьох християн; єдиним підґрунтям, що це не найтривожніший елемент у християнській думці й релігійних дискусіях, є те, що християнський світ вирішив задовольнятися переконанням, що перехід був здійснений на зорі християнської історії».

«Мені здається незрозумілим, що Ісус за три роки спілкування зі Своїми учнями, часто розмовляючи з ними про суботу як про день спокою, обговорюючи різні аспекти цього питання, звільняючи його від неправдивих тлумачень, ніколи не згадував про будь-які зміни цього дня; про це також не говорилося протягом 40 днів після Його воскресіння; не згадав про це й Святий Дух, Якому, наскільки нам відомо, потрібно було доводити до їх відома все, що Він їм говорив; ніколи не торкалися цього питання й натхненні апостоли, проповідуючи Євангеліє, засновуючи церкви, наставляючи й навчаючи тих, хто бере участь у богослужіннях».

«Звичайно, я добре знаю, що неділя увійшла в ранню християнську історію як релігійний день, — так нас навчають християнські отці та інші джерела. Але, на жаль, вона позначена печаткою язичництва й названа іменем бога сонця, коли її було прийнято, санкціонована папськими відступниками й передана як священний спадок протестантизму!» (Dr. Edward T. Hiscox, автор The Baptist Manual, цитується за: The New York Examiner, Nov. 16, 1890).

Свідчення методистів

«Правильно, що немає позитивної команди для появи баптизму... як немає її для дотримання святого першого дня тижня» (Dr. Binney, M. E. Theological Compendium, p. 103).

Свідчення конгрегаціоналістів

«Абсолютно зрозуміло, що, як би ми суворо й благочестиво не святкували неділю, ми не дотримуємося сьомого дня... Святий день спокою засновується на особливій святій Заповіді. Однак немає такої заповіді для дотримання неділі... У Новому Завіті не існує жодної пропозиції, яка б дозволяла припустити, що ми накликаємо на себе покарання, порушуючи уявну святість неділі» (The Ten Commandments, R. W. Dale, D. D.).

Свідчення пресвітеріан

«Християнського святого дня відпочинку (неділі) немає у Святому Письмі, і в ранній Церкві він не на-

зивався святим днем відпочинку» (Dwight's Theology, Vol. IV, p. 401).

«Бог увів святий день під час створення людини, виділивши з цієї метою сьомий день, і велів людській расі дотримуватися його як загального і вічного морального обов'язку» (Dr. Archibald Hodges, in Tract № 175 of the Presbyterian Board of Publication).

Англіканська церква

«Сьомий день тижня уже своєю назвою свідчить про обов'язкове релігійне дотримання його, але ця прерогатива була перенесена на перший день без вказівки на те Святого Письма» (William E. Gladstone in Later Gleanings, p. 342).

«У Новому Завіті немає жодного слова, жодного натяку на припинення праці в неділю... Дотримання середи на першому тижні великого посту або великого посту в цілому засновується на тому ж, що й дотримання неділі» (Canon Eyton in Ten Commandments, pp. 62, 63, 65).

Християнська церква

«Я не вірю, що неділі стали дотримуватися замість єврейської суботи або що день відпочинку був перенесений із сьомого дня на перший день тижня... У жодному передбаченні пророків немає свідчення, що святий день було змінено й що неділя прийшла на зміну суботі... немає святого свідчення, що святий день спокою був змінений» (Alexander Campbell, Washington Reporter, Oct. 8, 1821).

Висновок

Ви прочитали свідчення. У різні століття як історики, так католицькі й протестантські автори стверджують, що святий день богопоклоніння був змінений у ранні століття Католицькою церквою. І в цьому немає сумніву. Але справжнім предметом суперечки є не той факт, що Католицька церква змінила день богопоклоніння. Справжній предмет суперечки — це більше ніж суперечка про дні. Це суперечка про панування.

Давним-давно бунтівний ангел, скинутий з Неба після упертої боротьби, проголосив, що немає необхідності в послуху Закону Божому. Він назвав Закон Божий несправедливим. «Який у цьому сенс, — запитував він, — обмежити Адаму та Єві доступ до найнадзвичайнішого дерева в саду? Врешті-решт, дерево є дерево, а фрукт є фрукт. Насправді це немає значення!». Послухавшись його голосу, наші прабатьки втягнули цей світ у бунт проти Бога.

На перший погляд може здатися, що вся проблема в Едемському саду зводилася до дерев і фруктів, але насправді все було значно складніше. Справа у взаєминах, сповнених любові, між першими людьми і Творцем. Ця любов передбачала для Адама та Єви цілковиту довіру Йому й беззаперечний послух Його Закону. І розрив цих стосунків з Господом призвів наших прабатьків до порушення Закону Божого.

Ось так, мій друже, і сьогодні. Ідеться про значно складніші питання, а не тільки про дні. Це питання про довіру, про стосунки з Богом.

Коли кожен з нас дізнається більше про Бога, Його любов змусить нас зробити Його головним у нашому житті, а це значить — головнішим, ніж друзі, головнішим, ніж родина, і навіть головнішим, ніж наша Церква, як це було з Мартіном Лютером.

Ви самі знаєте, що Божий Дух спонукає вас прийняти рішення. Нехай воно буде зваженим не тільки для цього життя, а й для вічного.

«Тоді Петро, звернувшись до Нього, сказав: Ось ми залишили все й пішли за Тобою, то що нам буде? Ісус же сказав: Запевняю вас, що ви, хто пішов за Мною, в новому бутті, коли сяде Син Людський на престолі Своєї слави, сядете й ви на дванадцять престолів, щоб судити дванадцять племен Ізраїля. І кожний, хто задля Мого Імені залишить дім, або братів, або сестер, або батька, або матір, або дружину, або дітей, або поля, той одержить у сто разів більше і матиме у спадок вічне життя» (Матв. 19:27-29).

*«Пам'ятай день суботній,
щоб святити його!»*

(Вих. 20:8).

Відповіді на ваші запитання

Попередні сторінки цієї книги ми присвятили суботі — святому дню спокою. Зі Святого Письма ми дізнаємося, що сьомий день — це знак відданості між люблячим Богом і Його послідовниками. Він був установлений під час творіння й для всього людства є символом Бога — Творця (Бут. 2:1-3; Марка 2:27, 28). І він має вшановуватися Його людьми в усі віки (Вих. 31:13-18; Єзек. 20:12, 20). Ісус дотримувався суботи, і це є прикладом Його поклоніння та вірності Богу Отцю (Луки 4:16). Він передбачив, що Його найближчі послідовники будуть пам'ятати цей вічний знак Його любові (Матв. 24:20).

Любов завжди виявляється в поведінці. Десять Заповідей Божих — це заповіді любові. Вони показують, як шанувальники Бога мають поводити себе в стосунках з Богом і один з одним (Вих. 20:1-17;

Івана 14:15; Івана 2:1-6). Будучи більш ніж узаконеною вимогою, яка символізує залежність від Закону, Божий день, субота — це динамічний символ відданості Ісусові Христу й свободи в Ньому. Він нагадує про творіння. Він створив нас! Ми не еволюціювали. Ми — Його. У час, коли еволюційна теорія оволоділа розумами багатьох, субота спонукає нас звернутися до наших «коренів». Вона красномовно говорить про нашу спадщину.

Ми створені люблячим Богом, Який особисто зацікавлений в усіх подробицях нашого життя. Він не лише створив нас, але й, коли наші прабатьки засумнівалися в мудрості Закону Божого, Він став здійснювати план звільнення людей від залежності гріха. Наш відпочинок у суботу — це символ нашого спокою у Христі, Який звільнив нас від смертельного покарання гріха. Як у час відпочинку від усіх справ Своїх на сьомий день творіння Бог промовив: *«Звершилось»*, так і на хресті Ісус урочисто промовив: *«Звершилось!»* У Євр. 4:9 стверджується: *«Отже, для Божих людей залишається дотримання суботи»*. Субота — це чудовий символ нашого викуплення в Христі. Відпочинок кожної суботи символізує життя, сповнене довіри, послуху й відданості Христу, Який звершив наше спасіння. Він викупив нас, чого ми самі не змогли зробити, ось тому ми відпочиваємо з цілковитою упевненістю в звершенні Його жертви на хресті.

Усю вічність ми будемо славити Його, поклонятися Йому, щосуботи відчуваючи Його присутність. Написано: *«І станеться, кожного новомісяччя в*

часі його, і щосуботи за часу її кожне тіло приходитиме щоб вклонитися перед обличчям Моїм, говорить Господь» (Ісаї 66:23).

Щосуботи викуплені будуть з радістю поклонятися своєму Творцеві, Викупителю й Володарю. Суботне поклоніння буде для них найкращою насолодою й найвищим задоволенням.

Запитання та відповіді про суботний день

Можливо, і ви замислювалися над запитаннями щодо святого дня спокою. Тут наведені запитання, які найчастіше виникають. Відповіді на них ви знайдете в Біблії. Будь ласка, дослідіть їх з молитвою на вустах, щоб Дух Божий допоміг вам зрозуміти їх.

Запитання 1: Чи сказано в Новому Завіті про те, що учні поклонялися в перший день тижня?

Відповідь: Часто стверджувалося, що учні в ранній Церкві шанували перший день тижня як священний на честь воскресіння Христа. Біблія ясно говорить, що учні дотримувалися сьомого дня як святого дня спокою (Дії 13:14, 42, 44; 17:2, 3; 18: 1-4; Євр. 4:4-8). У всьому Новому Завіті перший день тижня згадується лише вісім разів, і шість із цих текстів стосуються одного й того ж самого дня. Ці тексти наведені нижче:

«Після суботнього вечора, як розвиднялося першого дня тижня, прийшла Марія Магдалина й інша Марія, щоб навідатися до гробу» (Мате. 28:1).

«І на світанку першого дня тижня, як зійшло сонце, вони приходять до гробниці» **(Марка 16:2).**

«А як воскрес Він уранці, першого дня тижня, то з'явився найперше Марії Магдалині, з якої вигнав сім бісів» **(Марка 16:9).**

«Першого ж дня тижня дуже рано вони і ще дехто з ними прийшли до гробу, несучи пахощі, які приготували» **(Луки 24:1).**

«Першого ж дня тижня Марія Магдалина прийшла вдосвіта, як ще було темно, до гробниці й побачила, що камінь відвалений від гробниці» **(Івана 20:1).**

П'ять текстів, наведених вище, підтверджують той історичний факт, що Ісус воскрес з мертвих у перший день тижня. І абсолютно зрозуміло, що жоден із цих текстів не пропонує поклонятися в цей день і що найближчі послідовники Христа не вважали перший день тижня днем поклоніння. Зверніть увагу: Його тіло бальзамували в перший день після того, як «в суботу спочивали, згідно з заповіддю» **(Луки 23:56).** Це говорить про те, що учні були шанувальниками суботи.

Тепер детальніше розглянемо ще три тексти.

«Того ж першого дня тижня, пізньої пори, коли двері, де збиралися Його учні, були замкнені зі страху перед юдеями, прийшов Ісус, став посередині і каже їм: Мир вам!» **(Івана 20:19).**

Чи говорить цей уривок про те, що учні зібралися в перший день тижня? Так. Але питання в тому, чому вони зібралися? Якою була мета цього зібрання? Учні тільки-но були свідками смерті свого Гос-

пода. Усі їхні надії зруйнувалися. Страх і сумніви володіли ними. Біблія говорить, що вони зібралися разом «зі страху перед юдеями», ось чому двері були замкнені. Ісус з'явився перед ними, щоб оголосити про своє воскресіння й тріумф. Сьогодні ми святкуємо цю добру вістку про воскресіння в служінні хрещення (1 Кор. 11:24-27; Римл. 6:2-20). Але ніде немає вказівки на те, щоб поклонятися в перший день.

«Першого дня тижня хай кожний із вас відкладає в себе, зберігаючи те, що може дати, аби не збирати тоді, коли прийду» **(1 Кор. 16:2).**

Є ті, хто приймає це як схвалення Павлом приношень в церкву в перший день тижня. Вони використовують цей текст як аргумент на захист дотримання неділі. Уважний аналіз тексту й контексту доводить зворотнє. Апостол Павло висуває проект на користь бідних віруючих у Єрусалимі (16:3). Він пропонує християнам у Коринті відділяти певну частину свого доходу для віруючих у Єрусалимі в перший день тижня. А причиною цього слугувало те, що багато хто підбивав свої фінансові підсумки за минулий тиждень уранці першого дня тижня, готуючись до нового трудового тижня. У п'ятницю після полудня вони зачиняли свої крамниці й майстерні, готуючись до суботи. Потім у неділю вони підбивали підсумки своєї трудової діяльності за минулий тиждень. Павло просто просив відкладати трохи грошей кожної неділі, щоб, коли він прийде, дар для Єрусалима був готовий. Слово «відкласти» означає «залишити вдома». Тому Павло просив їх

тримати ці гроші до певної пори вдома, а не робити спеціального церковного збору, як пропонував дехто. Цей текст показує, що першому дню не надавалося особливого значення, і тим паче не було причини робити неділю днем поклоніння.

«Першого ж дня тижня, як ми зібралися ламати хліб, Павло промовляв до них і, бажаючи відбутися наступного дня, затягнув слово до півночі» (Дії 20:7).

Цей текст із Нового Завіту розповідає про єдине релігійне зібрання в перший день тижня. Автор пише, що релігійне зібрання мало місце з тієї причини, що Павло бажав відбутися наступного дня, тому зібрав віруючих на вечірнє зібрання в темний час першого дня тижня (див. також відповідь на запитання 8). Нова англійська Біблія тлумачить це так: *«В суботу ввечері, зібравшись для ламання хліба, Павло, який збирався відбутися наступного дня, звернувся до них і говорив до півночі».*

Це зібрання відбувалося в темний час першого дня тижня. Як у Старому, так і в Новому Завіті день розглядався від заходу до заходу. Тому зібрання розпочалося в суботу ввечері. Віруючі часто святкували причастя разом (Дії 2:42-46). Символ жертвоприношення Христу означав для них усе. Таким чином, перш ніж Павло відбув, вони відсвяткували причастя знову. Згідно з Дії 20:11-14, Павло провів світлу частину дня, першого дня, подорожуючи до Асона. Зрозуміло, що він не надавав цьому особливого значення. Роблячи висновки, можемо сказати: ніде в Новому Завіті немає вказівки для дотриман-

ня неділі, не свідчать про це й учні, які не залишили прикладу шанування неділі.

Запитання 2: Якщо ми не під Законом, а під благодаттю, чи так уже необхідно дотримуватися суботи?

Відповідь: Апостол Павло ясно говорить, що християни не «під Законом», а «під благодаттю» (Римл. 6:14).

Що Павло має тут на увазі?

Коли Павло говорить, що християнин перебуває не «під Законом», а «під благодаттю», це зовсім не означає, що християнин може відкрито й свідомо порушувати Закони Божі.

«То що, будемо грішити, бо ми не під Законом, а під благодаттю? Зовсім ні!» (Римл. 6:15).

Що ж тоді Павло має на увазі під виразами «під Законом» і «під благодаттю»? Яким було ставлення Павла до Закону? У Римл. 7:12 він говорить: *«Отже, Закон — святий, і заповідь — свята, праведна та добра».*

За словами Павла, проблема не в Законі. Він «святий і добрий». Але ж у чому справа?

Передусім Закон Божий містить обов'язкові для всіх людей норми поведінки та взаємостосунків. Він розкриває нам вічні принципи небесного управління. Він визначає, що добре, а що погано. У Римл. 7:7 вказується: *«Але я пізнав гріх тільки через Закон».* У Римл. 3:20 додається: *«Адже через Закон пізнається гріх».* Призначення Закону Божого в тому, щоб показати норму моральної поведінки. Він також

підкреслює нашу вину в тому, що ми не живемо за цими Божими стандартами. Таким чином, через Закон «... замовкли кожні уста і щоб увесь світ підлягав під суд Божий» (Римл. 3:19).

Досконала справедливість Закону засуджує кожного з нас. Закон вимагає цілковитого послуху, незаплямованої праведності й непохитної вірності принципам Божого Царства. Для Павла бути «під Законом» означає намагатися своїми силами й своєю владою, через свої заслуги спасти себе. А це, заявляє Павло, неможливо (Римл. 3:23-28). Бути «під благодаттю» означає прийняти умови, за які Ісус Христос пішов на Голгофу заради нашого спасіння. Це означає через віру прийняти той факт, що самі ми не можемо спастися. Христос помер за нас! Він приніс жертву заради нас! Завдяки Його смерті ми можемо жити.

Згідно зі словами Павла, існують дві системи: «система Закону» та «система благодаті». «Система Закону» ґрунтується на нормі, якій людські істоти не здатні залишатися вірними власними силами. «Система благодаті» дає прощення минулому й силу для теперішнього через Ісуса Христа, нашого Господа. Павло заперечує, що смерть Ісуса передбачає відмову від необхідності упокорення. Він завершує свій чудовий роздум про благодать такими словами: «То що, ми скасовуємо Закон вірою? Зовсім ні! Ми утверджуємо Закон!» (Римл. 3:31).

Апостол не міг сказати ясніше. Він відповідає на наше запитання. Але хіба благодать відходить із Законом? Релігійні лідери можуть відповісти: «Так».

Апостол відповідає: «Ні!» Хіба благодать зникає у зв'язку з необхідністю шанувати суботу? Те ж саме можна сказати й про Заповіді: «Не вбивай. Не чини перелюбу. Не кради. Не свідкуй неправдиво на свого ближнього». Логічно: якщо грішник, спасений по благодаті, з любов'ю дотримується дев'яти з Десяти Заповідей, він буде дотримуватися всіх десяти на знак упокорення перед Господом.

Запитання 3: Чи справді апостол Павло стверджує, що Десять Заповідей були прибиті до хреста?

Відповідь: Запитання викликане уривком з Послання до ефесян 2:15. Давайте прочитаємо його: «Усунувши Закон заповідей в навчаннях, аби з двох збудувати в Самому Собі одну Нову Людину, встановити мир...».

Закони або вказівки, що обговорюються, — це «правила». Закон Десяти Заповідей — це вічний незмінний кодекс Божої етики, це основа Його управління, основа заповіту Божого з Його народом. У цих словах переконання Павла, що правила чи обряди, які Бог дав Ізраїлю як знак ідентифікації, що провіщають Прихід Месії, стають бар'єрами в здійсненні місії Церкви. Це такі обряди, як обрізання, обряд миття чашок і горщиків, щорічні святкування й система жертвоприношень, які були спеціально затверджені Богом для підготовки євреїв до Приходу Месії.

Перекручуючи значення цих символів, багато євреїв вважають, що символ — це вже заслуга. За-

мість того щоб замислитися над значенням символу, вони розглядають зовнішнє виконання його як заслугу. Звідси випливає, що ці обряди стали бар'єрами між ними й язичниками, які не виконували їх.

Коли прийшов Христос, система жертвоприношень, що символізувала Його Прихід, була виконана. Язичники, які «були в той час без Христа», жили «відчужені від громади Ізраїля» й «далекі від завітів обітниць», стали «кров'ю Христа близькими» (Ефес. 2:12, 13). Розділяюча стіна ворожнечі (див. Ефес. 2:14, 15), або система правил і вказівок, які були дані виключно Ізраїлю як ознаки Приходу Месії, була зламана. Христос прийшов! Усі жертви й обряди вказували на хрест, а на хресті євреї та язичники знайшли милість і прощення. У Христі всі люди знайшли прощення минулого й силу для праведного життя в теперішньому. Отже, з чим було покінчено за допомогою хреста? Безумовно, не з вічною незмінною нормою Божої моралі, не з Його Законом — Десятьма Заповідями. Хрест поклав кінець усім законам, що складали обряди виключно для євреїв. Ці правила знайшли своє повне виконання в Ісусі Христі.

Запитання 4: Оскільки Ісус проголосив, що найбільшою із заповідей є любов, то чи варто турбуватися про дотримання Десяти Заповідей, якщо ми любимо Бога й людей?

Відповідь: Законник закидав Ісуса прямими запитаннями. Намагаючись піймати Його

в пастку, він скептично запитав: «Учителю, яка заповідь найбільша в Законі?» (Матв. 22:36). Ісус дає пряму відповідь, народжену небесною мудрістю: *«Любитимеш Господа Бога свого всім своїм серцем, і всією своєю душею, і всією своєю думкою! Це — перша й найбільша заповідь. Друга — подібна до неї: Любитимеш свого ближнього, як самого себе! На цих двох заповідях тримається увесь Закон і Пророки»* (Матв. 22:37-40).

Однак більшість людей не чують у цій відповіді Ісуса слів зі Старого Завіту. Законник, який запитував Ісуса, повинен був знати відповідь на це запитання. Він вивчав не громадянське право, а святий Закон Божий. Він витратив життя на вивчення Старого Завіту. А Ісус коротко процитував виклад Закону, як він був представлений у книгах Повторення Закону і Левит. У П. Зак. 6:5 сказано: *«І люби Господа, Бога твого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю!»*

Левит 19:18 додає: *«Будеш любити ближнього свого, як самого себе!»* Ісус не додав нічого нового. Якби ми звели Закон до одного слова, цим словом було б *любов*. У двох фразах Закон — це «люби Бога» й «люби ближнього твого».

Закон Десяти Заповідей просто узагальнює, якою повинна бути любляча людина. Ось чому Ісус говорить на завершення: «На цих двох заповідях тримається увесь Закон і Пророки» (Матв. 22:40). Любов — це виконання Закону, а не відміна його (див. Римл. 13:10). Закон показує, як любляча людина по-

винна поводити себе в окремих ситуаціях. Любов — це не якісь невизначені неземні сентиментальні емоції. Вона означає впокорену відповідність волі Божій як маніфесту в Його законах. Любов — це значить свято сприймати Божі принципи життя як маніфест у Десяти Заповідях. Любов завжди веде до упокорення, а не навпаки. Ось чому Ісус наставляє: «Якщо любите Мене, ви будете дотримуватися Моїх заповідей» (Івана 14:15).

Запитання 5: Чи справді апостол Павло навчає, що ми не повинні засуджувати один одного залежно від того, чи дотримується кожен з нас суботи? Чи не є це індивідуальною думкою й розумінням?

Відповідь: Це дуже гарне запитання. Перш ніж ми дамо відповідь на нього, варто згадати один дуже важливий біблійний принцип. Вивчаючи Біблію, ми завжди повинні дозволити очевидному пояснити не зовсім очевидне. Ми повинні враховувати сотні чітких, зрозумілих текстів, що тлумачать певну тему, коли стикаємося з одним таким, який, можливо, відразу важко зрозуміти.

Пам'ятаючи про це, звернемося до питання, про яке Павло пише в Колос. 2:13-17: *«І вас, що були мертві в переступах і в необрізанні вашого тіла, Він оживив вас разом із Собою, простивши нам усі переступи, знищивши розписку стосовно нас, яка своїми приписами була проти нас, Він забрав її з-поміж нас і прибив до хреста. Скинувши на-*

чальства і влади, Він відважно викрив їх і переміг у Собі. Тому хай ніхто не судить вас за їжу, чи за напій, чи за участь у святі, чи за новомісяччя, чи за суботи, адже це — тінь майбутнього та тіло Христове».

Що Павло має на увазі, коли говорить: «Хай ніхто не судить вас за... суботи» (2:16)? Поміркуємо над цими словами. У вірші 13 Павло пише, що завдяки Ісусу ми підняті з духовної смерті в духовне життя. Ісус помер, щоб ми жили. У вірші 14 вислів «знищивши розписку стосовно нас, яка своїми приписами була проти нас» походить з грецької й означає «зв'язаний боргами», що відповідає нашому «я винний тобі».

Якщо я позичу тобі 500 доларів, моє від руки написане «IOU» (I owe you — я винний тобі) з моїм підписом внизу свідчить про мою заборгованість тобі. Так само на нас лежить борг праведності Закону Божому. Нездатність у житті відповідати нормам Закону Божого означає смерть (див. Римл. 6:23). Ми «всі згрішили» (Римл. 3:23), тому ми всі заслуговуємо на смерть. Але Ісус жив досконалим життям, таким, яким ми всі маємо жити. І Він помер мученицькою смертю — смертю, яку заслужили ми. Іншими словами, Він заплатив наш борг. Він заплатив наш «IOU». Отже, ми вільні від покарання за порушення Закону (див. Римл. 8:1).

Система жертвоприношення ягняти в Старому Завіті — це видима маніфестація боргового зобов'язання, шлях через святилище був і є кривавим шляхом (див. Євр. 9:22; Левит 17:11). Але Пав-

ло пише, що «в Христі» виконана система жертвоприношення (див. *Колос. 2:16, 17*). Виконані й усі правила жертвоприношення, що вказують на Прихід Ісуса Христа. Павло проголошує, що «це — тінь майбутнього та тіло Христове» (*2:17*).

Отже, ті освячені дні, про які пише Павло у вірші 16, повинні означати ті святі дні, які є тінню майбутнього. Виникає логічне запитання: про які дні пише Павло? Чи існує два види святих днів спокою? Чи знаходимо ми що-небудь, що підтверджувало би це?

Ми вже з'ясували, що сьомий день, субота — святий день спокою, згідно із Законом Божим, Десятьма Заповідями, — це не тінь майбутнього. Це, найімовірніше нагадування про те, що вже відбулося, нагадування про творіння. Заповідь говорить: *«Пам'ятай день суботній, щоб святити його! Шість день працюй і роби всю працю свою, а день сьомий — субота для Господа, Бога твого»* (Вих. 20:8-10).

У вірші 11 зрозуміло пояснена Божа Заповідь. У ньому сказано: *«Бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його»*.

Сьомий день, субота — це вічний пам'ятник істині про творіння. Він нагадує нам, що ми не еволюціонували. Бог створив нас. Це тому, що **Він — Творець, а ми — творіння**, і Він гідний нашого поклоніння. Оскільки субота, згідно з Десятьма Заповідями, — це пам'ятник тому, що вже було, про яку ж суботу пише Павло?

У Євр. 10:1 Павло пише: *«Адже Закон, маючи тінь майбутніх благ, а не сам образ речей, не може ніколи тими самими жертвами, які щороку постійно приносяться, зробити досконалими тих, що приходять»*.

У цьому тексті Павло розповідає про закон жертвоприношення. Єзекиїль (45:15-18) говорить нам, що приношення м'яса, пиття, святкування новомісяч, святих днів і церемоніальних субот — це частина закону про жертвоприношення, який вказує на Прихід Месії. Отже, тут сказано про другий тип субот. Упродовж усього розділу Бог наставляє Мойсея щодо свят і святих зібрань, яких ізраїльтяни мають дотримуватися. У вірші 3 Бог нагадує Мойсею про суботу, сьомий день Закону Божого, це має бути щотижневий святий день відпочинку, день «святих зібрань». У другій частині розділу сказано про щорічні обрядові свята, які Господь наказав святкувати ізраїльтянам. Їх сім: свято Пасхи, опрісноків, перших плодів, снопа потрясіння, свято труб, День примирення і свято кущів.

Коротко розглянемо ці свята. Єврейський сільсько-господарський календар поділявся на дві пори року: весну й осінь. Тому були весняні й осінні свята. Пасха, свято опрісноків, перших плодів і снопа потрясіння — це весняні свята. Свято труб, День примирення й свято кущів — осінні свята. Весняні свята встановлені Богом і вказують на Перший прихід Ісуса. Осінні свята вказують на події його Другого приходу.

Однак важливо зауважити, що в книзі Левит є декілька посилань на ці свята, коли скликалися «свя-

ті збори». Наприклад, у Левит 23:4 описане свято труб як «святе зібрання». Більш сучасні переклади тлумачать його як день відпочинку. (В оригіналі використовується єврейське слово «субота»). Вірш 32 заповідає, що день викуплення має бути «суботою повного спочинку». Оскільки свято труб святкувалося в перший день сьомого місяця, День викуплення на десятий день того ж місяця, то обидва дні ніяк не могли бути суботою, сьомим днем, про який сказано в Десяти Заповідях.

Левит 23:32 допомагає нам розрізнити їх. Читаємо: *«Він субота повного спочинку для вас, — і ви будете впокоряти душі свої, ввечері дев'ятого дня місяця від вечора аж до вечора будете святкувати вашу суботу».*

Ізраїльтяни повинні були дотримуватися цих свят на додаток до суботи, сьомого дня Господнього. Ці свята вказують на Прихід Месії. Коли Ісус прийшов, вони були виконані.

Ось у чому був зміст слів Павла «хай ніхто не судить вас за їжу, чи за напій, чи за участь у святі, чи за новомісяччя» або навіть за сім щорічних субот, які є частиною системи жертвоприношення і вказують на Прихід Христа. «Це — тінь майбутнього та тіло Христове». І, звичайно, він не робить спроби відкидати сьомий день, суботу, заповідану Законом Божим.

Запитання 6: Якщо субота — Господній день, то чому видатні релігійні діячі не дотримуються її?

Відповідь: Вас може здивувати, але це запитання уже ставилося раніше (принаймні одна з його версій). Давайте поміркуємо. У Івана 7:46-48 сказано: *«Слуги відповіли: Ніколи ще жодна людина не говорила так, як Цей Чоловік. Відповіли їм фарисеї: Чи й ви не обмануті? Хіба хтось із старших чи з фарисеїв повірив у Нього?»*

Очевидно, вчення Ісуса справило глибоке враження на слугителів храму. Бажаючи дати їм відсіч, фарисеї говорять їм: «Не піддавайтеся на обман, почекайте релігійних лідерів. Якщо Ісус — Месія, вони скажуть вам. Вони будуть першими, хто зрозуміє це». Ось це й були ті самі релігійні лідери, можливо, ті, хто вивчав Святе Письмо, хто відкидав учення Ісуса й прибив Його до хреста.

Цікаво зауважити, що в часи Христа існувало три класи релігійних лідерів. Перший клас — це ті, хто був сліпий через неосвіченість. Вони не відкидали Месію свідомо. Водночас вони не зовсім розуміли, ким Він був (див. особливо *Якова 4:17; Дії 17:30*). Другий клас — це ті, хто хотів бути сліпим. Ця група розуміла, Ким був Ісус, але не хотіли змін, які були необхідні, щоб слідувати за Ним. Ісус не відповідав їхнім егоїстичним очікуванням Месії (*Івана 9:41*). Іван пише: «Вони-бо полюбили людську славу більше, ніж славу Божу» (*Івана 12:43*). Третій клас — це чесні релігійні лідери, які шукали істину. Ця група проводила роботу, щоб привернути інших лідерів до Ісуса. Никодим і Йосип з Ариматеї обидва належали до цієї групи. Ба-

гато з них сміливо публічно виступали на захист Христа. Після Його смерті й злиття Святого Духа в день П'ятидесятниці автор Дій пише: *«А Боже Слово росло: число учнів у Єрусалимі дуже множилося; і серед священників дуже багато були послухні вірі»*.

Сьогодні також існує три класи релігійних лідерів: сліпі через неосвіченість, навмисне сліпі й чесні шукачі істини. Багато тих, хто належить до останньої групи, ще не знайшли її. Але незабаром під впливом Святого Духа вони знайдуть істину.

Важливо, однак, пам'ятати, що Бог не запитує: *«Що роблять ваші релігійні лідери?»* Замість цього Бог говорить: *«Кожний з нас сам за себе дасть відповідь Богові»* (Римл. 14:12) і *«Бо всі ми маємо з'явитися перед судовим престолом Христа...»* (2 Кор. 5:10).

Мій друже, кожен з нас несе особисту відповідальність перед Богом. І немає жодного значення, чим займаються релігійні лідери в наш час. Має значення тільки твоє й моє ставлення до Божої істини. Якщо Бог особисто осудить тебе за твоє ставлення до Його святої суботи, тоді твоя душа піддається небезпечному ризику. А коли Бог відкриє істину, як ти будеш поводитися?

Запитання 7: У 14 розділі Послання до римлян Павло пише, що у правовірного християнина немає потреби вважати один день святішим, ніж інший (див. Римл. 14:5, 6). Тут ідеться про суботу чи про якийсь інший день?

Відповідь: Цей текст для багатьох є джерелом нерозуміння. Щоб цього уникнути, давайте проаналізуємо його.

Павло пише: *«Хтось відрізняє один день від іншого, а хтось вважає всі дні однаковими. Нехай кожний тримається свого власного переконання. Хто розрізняє дні, — для Господа розрізняє. І хто не розрізняє днів, — для Господа не розрізняє. Хто їсть, — для Господа їсть, адже заносить подяку Богові. А хто не їсть, — для Господа не їсть, і дякує Богові»*.

Спочатку зазначимо, про що в тексті не сказано. Два запитання допоможуть нам в аналізі. Чи сказано в тексті про суботу? Чи сказано щось про поклоніння? Відповідь зрозуміла — ні. Автор пропонує дякувати Богові, але він не має на увазі суботу чи поклоніння Богові. Тому неправильно було б думати, що в тексті йдеться про суботу.

Про що ж тоді йдеться в цьому тексті? Про який день? Текст дуже простий. У ньому сказано: *«Хтось відрізняє один день від іншого, а хтось вважає всі дні однаковими»*.

Павло пише про те, як людина піднімає один день над іншим. У цьому уривку не йдеться ні про суботу, ні про поклоніння, ні про Заповіді Божі — у ньому міститься особиста оцінка дня людиною. Павло обговорює, найімовірніше думку людини, ніж Божу Заповідь, написану рукою Бога на скрижалі.

Перший вірш у цьому розділі дає нам ключ. Павло пише: *«Слабкого у вірі приймайте без суперечок щодо переконань»* (Римл. 14:1).

Павло пише тим, хто сильний у вірі, про тих, хто слабкий у вірі. Він радить сильним утриматися від суперечок щодо переконань.

Одним з таких переконань було переконання про доцільність вживання м'яса, присвяченого ідолам (див. 1 Кор. 8). Більша частина м'яса, що продавалася на базарі, була запропонована ідолам, яким поклонялися продавці. Є чесні християни євреї, які вірять, що вживання м'яса, запропонованого ідолам, таке ж погане, як і саме ідолопоклонство. Багато людей стали вегетаріанцями не для того, щоб зберегти своє фізичне здоров'я, а щоб уникнути духовного опоганення.

Деякі все ж вірили, що піст зараховується в праведність (Луки 18:12). Ці люди у визначені дні дотримувалися посту. На тих, хто не дотримувався посту в ці дні, вони дивилися зверхньо. Павло пише: «Хтось відрізняє один день від іншого...» (Римл. 14:5), а також: «Хто розрізняє дні, — для Господа розрізняє. І хто не розрізняє днів, — для Господа не розрізняє. Хто їсть, — для Господа їсть, адже заносить подяку Богові. А хто не їсть, — для Господа не їсть, і дякує Богові» (14:6).

Деякі християни з євреїв продовжували суворо дотримуватися постів. Їхня «віра була слабкою». Вони судили інших за своїми мірками, і це призвело до розділення Церкви. Це було відділення слабких у вірі людей. Апостол Павло пише про це відкрито: «Якщо ви вирішили поститися, чудово, але не судіть про кожного по собі».

Павла більше непокоїли індивідуалісти, які розділяли Церкву за людськими думками, а не за Божим

Законом. Згадаймо, як він стверджував: «Отже, Закон — святий, і заповідь — свята, праведна та добра» (Римл. 7:12).

Він ясно говорить: «Через Закон пізнається гріх» (Римл. 3:20) і ще: «Я пізнав гріх тільки через Закон» (Римл. 7:7). І додає: «То що, ми скасовуємо Закон вірою? Зовсім ні! Ми утверджуємо Закон!» (Римл. 3:31).

Позиція Павла щодо Закону зрозуміла. І в розділі 14 Послання до римлян він не суперечить уже сказаному в цій книзі. Жодна кількість людських думок не варта того, щоб розділяти Церкву, ніколи!

Запитання 8: Коли почали дотримуватися суботи? Чи дає нам Біблія якісь ключі до того, як дотримуватися суботи?

Відповідь: З давніх часів віруючі в Бога люди дотримувалися суботи із заходу сонця в п'ятницю до заходу сонця в суботу. Цього дотримувалися ізраїльтяни впродовж усього Старого Завіту. Це закладено в історії творіння першого розділу Буття. Описуючи день, Буття проголошує: «І був вечір, і був ранок, — день перший» (Бут. 1:5). Ця фраза повторюється впродовж усього першого розділу, для кожного дня творіння. Євангеліє від Марка підтверджує: «А як звечоріло, коли вже зайшло сонце, поприносили до Нього всіх хворих і біснுவатих» (Марка 1:32).

Бог не використовує годинник для відрахування днів. Замість цього Він використовує небесні тіла, які Він розмістив у Всесвіті під час Творіння.

У Біблії темна частина дня передує світлій. Який дивовижний наш Бог! Він дозволяє нам відпочивати перед роботою. Світло настає після темряви. Після відпочинку настає робота. Біблійна субота настає із заходом сонця в п'ятницю. Яка радість увійти з молитвою в Божу суботу й святкувати її, починаючи з вечора в п'ятницю! Бог думав, що кожний з нас буде дотримуватися цього щотижня.

Які ключі дає нам Біблія щодо того, як дотримуватися суботи? Бог призначив суботі бути найщасливішим днем нашого тижня. Він дав нам особливі біблійні прикмети, що визначають святість суботи.

Ціль, яку поставив Бог, освячуючи суботу, для всіх людей триєдина. По-перше, Він хотів, щоб субота була днем спокою, богопоклоніння й служіння (див. Вих. 20: 8-11; Левит 23:2; Луки 4:16). По-друге, призначалася для фізичного відпочинку (див. Вих. 20: 8-11). По-третє, Бог хотів, щоб субота була для нас днем радісного спілкування один з одним, особливо з членами наших родин. Вона також може стати благословенням для інших людей (Матв. 12:8). Біблія говорить, що всі світські справи мають бути закінчені до настання суботи (Вих. 20:8-11). У ній також сказано, щоб до настання суботи були зроблені покупки (Неем. 13: 15-18). Усе, що може відволікти нас від цінностей вічності, має бути відкладене вбік для отримання більш глибокої радості й більшого задоволення, які ми знаходимо в Христі в суботу (Вих. 58:13, 14). Ми живемо в передчутті кожної

суботи як часу радісного духовного спілкування й братерства з Самим Ісусом. Він чекає й прагне, щоб ви знайшли радість поклоніння Йому в цей день.

Запитання 9: Оскільки Ісус воскрес із мертвих першого дня тижня — у неділю, чи не належить християнам поклонятися в цей день?

Відповідь: Воскресіння — одна з найпіднесених і найвеличніших істин усієї християнської Церкви. Ісус воскрес! Смерть — це недовга ніч без ранку. Могила — це не темна яма без світла в кінці тунелю. Ісус переміг смерть.

Але той факт, що Ісус воскрес із мертвих у неділю, не робить цей день днем поклоніння, як і те, що Його смерть в п'ятницю не освячує її як день поклоніння. Як ми вже зрозуміли, ті, хто поклоняється в неділю, тому що Ісус воскрес із мертвих у цей день, роблять це без жодної вказівки Ісуса.

Але Ісус залишив нам два символи як пам'ять про Його смерть і воскресіння — це причастя й хрещення. Причастя — це символ смерті, яка сталася тієї похмурої п'ятниці. Слова Павла цілком зрозумілі: *«Бо щоразу, як тільки будете їсти цей хліб і чашу цю пити, ви звіщаєте смерть Господа, аж поки Він прийде!»* (1 Кор. 11:26).

Переломлений хліб і непереброджений чистий сік винограду — це частина причастя, що означає розбите тіло й пролиту кров нашого Господа. Таким чином Він нам указує: ми повинні пам'ятати через

причастя Його смерть. Хрещення — це символ Його воскресіння. У Римл. 6:4, 5 сказано: *«Тож ми поховані з Ним через хрещення в смерть, щоб так, як Христос встав із мертвих славою Отця, так щоб і ми почали ходити в оновленні життя. Бо якщо ми з'єдналися з Ним подобою Його смерті, то з'єднаємося з Ними і подобою воскресіння»*.

Так само, як Христос помер, увійшов у могилу і воскрес для нового життя, так і ми, приймаючи хрещення, сповідуємо нашу віру в смерть і воскресіння Ісуса Христа, а зануренням у воду свідчимо про покаєння в гріхах і воскресемо для оновленого життя. Ми пам'ятаємо про воскресіння Христа через наше хрещення.

Як у житті, так і в смерті Своїй Ісус дотримується суботи, а не неділі. В Євангелії від Луки 4:16 сказано: *«І прибув Він у Назарет, де був вихований, увійшов за Своєю звичкою в день суботний до синагоги та встав, щоб читати»*. Як вірний і покірний Син, Він поклонявся Отцю щосуботи, повністю ввіряючи Себе Йому. Його найближчі послідовники чекали закінчення суботи, щоб бальзамувати Його Тіло. Ісус ніколи спеціально не виділяв перший день тижня. Він ніколи не згадував про будь-які зміни Свого Закону, Він ніколи не сказав жодного слова про перенесення святої суботи на перший день тижня.

Що ми повинні з усього цього зрозуміти — це те, що Новий Завіт нічого не говорить про перенесення суботи на неділю на честь воскресіння. Ісус і кожен з Його учнів були шанувальниками суботи. Відлун-

ням в усі віки є Його слова: *«Якщо це знаєте, то ви блаженні, коли це виконуєте» (Івана 13:17)*.

Особистий заклик

Мій друже, чи торкнувся зміст цієї невеличкої книги твого серця? Ти не випадково вибрав її. Бог наш Небесний, Який любить тебе безмежною любов'ю, хоче, щоб ти знав Його істину. Він бачить у тобі чесність. Можливо, ти християнин, котрий досягнув істину, яку Він указав тобі. У провидінні Божому ти читав цю книгу. Бог бажає, щоб ти зробив ще один крок, Він хоче, щоб ти слідував за Ним. Чи скажеш ти Йому сьогодні, що ти готовий зробити все, що Він попросить?

Можливо, тобі здається дивним, що можна пізнати істину. Чогось не вистачає у твоєму житті, ти відчуваєш порожнечу всередині. І оскільки ти прочитав ці сторінки, ти віриш, що знайшов істину; у глибині свого серця тобі хочеться йти за нею. Коли б ти не звернувся до Ісуса, Він наповнить тебе радістю Своєї присутності. Ти можеш спокійно довіряти Йому. Він говорить: *«Запевняю вас: немає нікого, хто залишив би дім, або братів, або сестер, або матір, або батька, або дружину, або дітей, чи поля — ради Мене й ради Євангелії — і при цьому не одержав би в сто разів більше вже тепер, у цей час, в умовах переслідувань, — і домів, і братів, і сестер, і матерів, і дітей, і поля; а в майбутньому віці — вічне життя» (Марка 10:29, 30)*.

І скільки ж ми отримуємо взамін! Що б ми не залишили заради Ісуса, Він поверне нам у сто разів більше.

Мир, радість, внутрішня повнота нескінченні, коли ми йдемо за Ним. Чи хотілося б вам, уже починаючи сьогодні, іти за Ним? Чи хотілося б вам сказати: «Ісусе, я Твій. Моє життя цілком у Твоїх руках. Я вірю Тобі. Що б Ти не попросив мене зробити, я зроблю»? Друже мій! Чому б саме зараз не схилити голову і не промовити цю просту молитву?

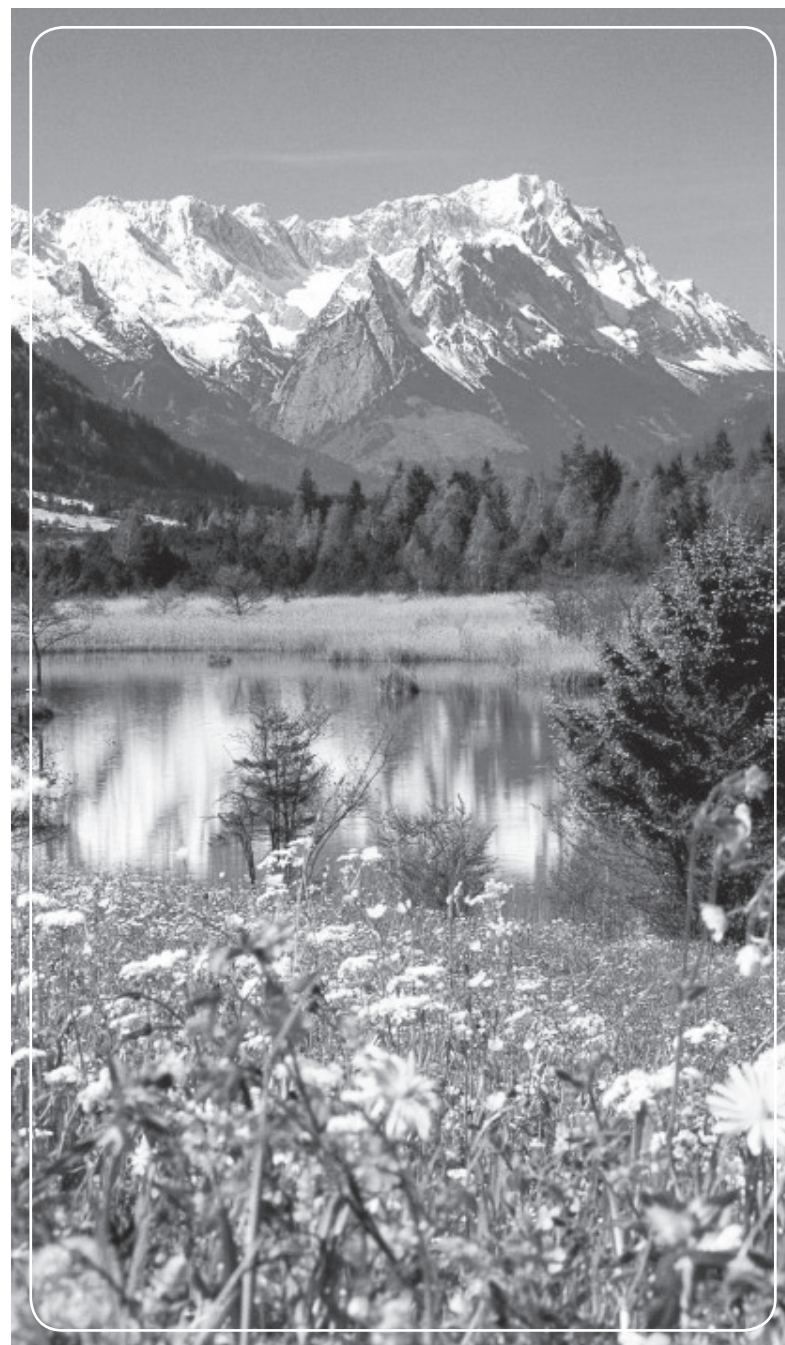
Господи, сьогодні я віддаю Тобі моє життя. Я хочу дотримуватися Твоєї Істини. Оскільки Ти мій Творець і Спаситель, я схиляюся до Твоїх ніг у поклонінні й хвалі.

На знак моєї найбільшої любові до Тебе я обираю дотримання суботи поклонінням Тобі в день, який Ти установив. Дякую Тобі, Господи, за це щотижневє запрошення отримати саме з Твоїх рук нову духовну силу.

Господи, з великим нетерпінням я чекаю тієї миті, коли побачу Тебе й продовжу поклонятися Тобі кожної суботи на Новій Землі.

В Ім'я Ісуса. Амінь.

Якщо ця молитва відображає твої особисті почуття, тоді ти прийняв одне з найважливіших рішень у твоєму житті. І ти не єдиний! Мільйони інших, хто прийняв таке ж саме рішення, у поклонінні разом святкують кожну суботу. Чому б не приєднатися до них якомога швидше?

Зміст

Розділ 1

Дивовижна відповідь на запитання,
як зняти напруження 4

Розділ 2

Істина викриває міф..... 13

Розділ 3

Найтаємничіший секрет історії..... 30

Розділ 4

Свідчення віків 51

Розділ 5

Авторитети свідчать..... 86

Розділ 6

Відповіді на ваші запитання..... 99

Марк Фінлі
Майже забутий день

Директор видавництва **В. Джулай**

Головний редактор **Л. Качмар**

Переклад з російської **Ю. Вальчук**

Коректура **І. Джердж**

Дизайнер обкладинки **Т. Романко**

Комп'ютерна верстка **Т. Романко**

Відповідальна за друк **Т. Грицюк**

Формат 84x108'/32. Папір офсетний. Друк офсетний.

Підписано до друку 2011 г. Гарнітура Таймс. Наклад 5 000 прим.

Свідоцтво: серія ДК № 787 от 28.01.2002 р.

Видавництво «Джерело життя» 04071,

м. Київ, вул. Лук'янівська, 9/10-А

тел. (044) 425-69-06, факс 467-50-64, e-mail: dzherelo@ukr.net

